

HET GEZICHT VAN POKER

ONDERZOEK NAAR POKER IN NEDERLAND

Den Haag, 25 juni 2007

COLOFON

Projectnummer: 25794/44505739

Auteurs: drs. Joost Franssen
 drs. Erik-Jan Koning
 Catharina Kolar

B&A Consulting bv
Louis Couperusplein 2
Postbus 829
2501 CV Den Haag

t 070 - 3029500
f 070 - 3029501

e-mail: info@bagroep.nl
http: www.bagroep.nl

INHOUDSOPGAVE

1 Doel onderzoek en werkwijze 5

- 1.1 Achtergrond 5
- 1.2 Doel onderzoek 6
- 1.3 Onderzoeksverantwoording 7
- 1.4 Leeswijzer 8

2 Kennismaking met Poker 9

- 2.1 Het pokerspel 9
- 2.2 Het wettelijke kader van poker 9
- 2.3 Handhaving wet- en regelgeving 11
- 2.4 Pokergelegenheden en aanbod 12
 - 2.4.1 Holland Casino 12
 - 2.4.2 Home games 13
 - 2.4.3 Live poker buiten Holland Casino 14
 - 2.4.4 Poker op internet 14
 - 2.4.5 Poker op speelautomaten 15

3 Pokeren onder Jongeren 17

- 3.1 De jongere pokerspeler 17
- 3.2 Spelvorm 18
- 3.3 Wijze van kennismaking met poker 18
- 3.4 Pokergelegenheden 18
- 3.5 Frequentie pokerspelen bij jongeren 19
- 3.6 Poker en verslaving 20
- 3.7 Inleg 20

4 Pokeren door PokerBondleden 21

- 4.1 De PokerBondspeler 21
- 4.2 Spelvorm 22
- 4.3 Wijze van kennismaking met poker 22
- 4.4 Pokergelegenheden 22
- 4.5 Frequentie pokerspelen bij PokerBondleden 23
- 4.6 Poker en verslaving 23
- 4.7 Inleg 24

5 Pokeren en Bezoekers Holland Casino 25

- 5.1 Inleiding 25
- 5.2 De pokerspeler bij Holland Casino 25
- 5.3 Spelvorm 26
- 5.4 Wijze van kennismaking met poker 26
- 5.5 Pokergelegenheden 26
- 5.6 Frequentie pokerspelen bij ondervraagde bezoekers Holland Casino 27
- 5.7 Poker en verslaving 27
- 5.8 Inleg 27

6 Poker volgens deskundigen 29

- 6.1 De pokerspeler 29
- 6.2 Spelvorm 29
- 6.3 Wijze van kennismaking met poker 29
- 6.4 Pokergelegenheden 30
- 6.5 Poker en verslaving 31
- 6.6 Inleg 32
- 6.7 Handhaving 32

7 Resultaten Europese enquête 35

- 7.1 Opzet 35
- 7.2 Resultaten 35

8 Samenvatting en Kernobservaties 37

- 8.1 Samenvatting 37
- 8.2 Kernobservaties 42

9 Summary and main observations 45**Bijlage 1: Uitleg over pokeren 47****Bijlage 2: Resultaten Europese enquête College van toezicht op de kansspelen 51****Bijlage 3: Pokertermen 63****Bijlage 4: Respondenten 63**

1

DOEL ONDERZOEK EN WERKWIJZE

In dit hoofdstuk gaan wij in op achtergrond en doel van het verkennend onderzoek naar poker in Nederland en de werkwijze die is gevolgd bij de uitvoering van het onderzoek.

1.1

ACHTERGROND

Poker wint aan populariteit. Het krijgt veel aandacht in de geschreven pers, op de televisie en op internet. Zo heeft Veronica een televisieprogramma uitgezonden waarin bekende Nederlanders gevolgd werden in het zich eigen maken van het pokerspel. In het voorjaar van 2007 is ook televisiezender Tien gestart met een pokerprogramma. Naar aanleiding van deze programma's zijn kamervragen gesteld¹. Daarnaast verschijnen met enige regelmaat artikelen in kranten en tijdschriften over poker². De onderwerpen die daarin aan bod komen zijn divers. Zo gaat het over de vraag of poker een kansspel of een behendigheids spel is. Ook gaat het vaak over de monopoliepositie van Holland Casino in relatie tot georganiseerde vormen van poker³ en over pokerverslaving⁴.

De groeiende aandacht in de media voor het pokerspel loopt parallel met een groei in het aanbod van Holland Casino. Ook thuispokeren lijkt een grote vlucht te hebben genomen, getuige het grote aanbod van pokerspelletjes via winkelketens zoals Bart Smit en Blokker. In Holland Casino zijn er nu meer tafels, meer toernooien en meer spelers dan voorgaande jaren⁵. Zo worden er steeds meer speciale toernooien gehouden in de casino's, met steeds grotere hoofdprijzen. Het maandelijkse zondagtoernooi in Holland Casino Utrecht trok steeds de volle 150 spelers. Ook andere vestigingen van Holland Casino organiseerden in 2006 pokertoernooien (de twee tweedaagse toernooien in Holland Casino Scheveningen en de Twentse Series of Poker in Holland Casino Enschede). De tweede editie van de Holland Casino Pokerkampioenschappen telde het dubbele aantal deelnemers in vergelijking met de vorige editie (twaalf in plaats van zes voorrondes met in totaal ruim 700 spelers). Ook de zogenaamde *Master Classics of Poker* verhoogde de capaciteit van het hoofdtoernooi van 270 naar 350 spelers en was nagenoeg uitverkocht.

¹ Tweede Kamer, 2006-2007, nr. 1054.

² Zie onder meer het Algemeen Dagblad van 15 september 2006, Spits van 18 januari 2007, de Volkskrant van 26 januari 2007 en het Parool van 6 februari 2007.

³ Zie bijvoorbeeld Trouw van 26 januari 2007 en het Parool van 3 februari 2007.

⁴ Algemeen Dagblad van 9 juni 2007.

⁵ Aldus artikel op www.pokercollege.nl.

Poker wint op internet aan populariteit⁶. In 2005 werd wereldwijd naar schatting voor 60 miljard dollar gegokt op verschillende pokersites⁷. Naast websites waar poker gespeeld kan worden, zijn er ook veel websites die uitleg geven over het pokerspel⁸. Diverse websites bieden informatie en ondersteuning (onder meer in de vorm van discussieplatforms) op het gebied van verslaving aan het pokerspel⁹. Daarnaast wordt de internetgebruiker geconfronteerd met een toenemend aantal ‘banners’ (reclames) van pokersites.

Ook illegale pokertoernooien zijn populair¹⁰. De autoriteiten treden er steeds vaker tegen op. Zo deden de politie en de Belastingdienst een inval tijdens een toernooi in Bussum. In maart van dit jaar greep de politie nog in bij een pokertoernooi in Dronten en in 2006 werd een grote inval gedaan in Utrecht (Vleuten).

Tegen de achtergrond van de toenemende populariteit van poker heeft het College van toezicht op de kansspelen besloten een verkennend onderzoek te laten verrichten naar (de verschillende aspecten van) poker in Nederland. Het College heeft het onafhankelijke onderzoeks- en adviesbureau B&A gevraagd dit onderzoek uit te voeren.

1.2 DOEL ONDERZOEK

Het doel van het onderzoek is:

“...Inzicht geven in het aanbod en de deelname aan poker in al zijn varianten en een indicatie van de geldstromen die daar omgaan.”

De volgende onderzoeksvragen zijn door het College geformuleerd:

- Welke vormen van poker worden in Nederland aangeboden?
- In welke soorten gelegenheden worden deze aangeboden?
- Op welke wijze wordt aan deze pokervarianten deelgenomen?
- Zijn er duidelijk aanwijsbare groepskenmerken van pokerspelers (bijvoorbeeld leeftijd en geslacht)?
- Zijn er gevaren verbonden aan pokerspelen en zo ja welke zijn dat?
- Wat zijn de geschatte bestedingen onderverdeeld naar deelnamevormen en verdeling legaal/illegaal?
- Dient er meer handhavend te worden opgetreden?
- Zijn er redenen om wijzigingen aan te brengen in de wettelijke regeling met betrekking tot poker?

⁶ www.pokerstars.net, www.party poker.net, www.europoker.net.

⁷ NRC Handelsblad, 7 juni 2005.

⁸ www.pokerinfo.nl, www.pokercollege.nl.

⁹ nl.pokernews.com, www.gokhulpverlening.nl.

¹⁰ Enig zoeken op internet levert al gauw een groot aantal illegale toernooien op.

1.3 ONDERZOEKSVERANTWOORDING

Het onderzoek bestond uit een documentstudie, een enquête en gesprekken met deskundigen. Allereerst is gestart met een documentstudie. Vervolgens zijn gesprekken gevoerd met deskundigen die zich met verschillende aspecten van poker bezig houden. Voor deze gesprekken is gekozen omdat deze deskundigen naar verwachting (goed) zijn ingevoerd in het pokerspel in al haar facetten (bestedingen, spelvormen, wettelijke kader) en inzicht kunnen bieden in pokerverslaving dan wel kansspelsverslaving. Ook zou aan de hand van de middels de deskundigen verzamelde informatie, de resultaten uit de hierna besproken enquête (en dan met name de aspecten ten aanzien van de ingelegde bedragen, alsmede winst en verliesbedragen en de mogelijke verslaving) in perspectief kunnen worden geplaatst. In bijlage vier is de lijst met de gesprekspartners opgenomen.

Daarnaast is een internetenquête uitgezet onder leden van de PokerBond, bezoekers van Holland Casino en leden van het jongerenpanel van TNS NIPO. Het jongerenpanel van TNS NIPO is ingezet om een actueel beeld van het pokergedrag van jongeren te kunnen schetsen en inzicht te krijgen in de mogelijke toe- of afnemende populariteit van poker. De TNS NIPObase waarvan in dit onderzoek gebruik wordt gemaakt is een database met meer dan 200.000 respondenten door TNS NIPO zelf geworven met behulp van klassieke veldwerkinstrumenten om de kwaliteit te garanderen en om de representativiteit te borgen¹¹. Het jongerenpanel is samengesteld uit jongeren (man/vrouw) tussen de 15 en 25 jaar, en op basis van de opzet en werkwijze van dit panel geven uitspraken een representatief beeld van de jongerenpopulatie in Nederland. De leden van de PokerBond zijn bevraagd omdat zij tot de ervaren pokerspelers kunnen worden gerekend. Regelmatige bezoekers van Holland Casino zijn ondervraagd omdat zij aldaar mogelijk poker spelen en ook aan andere kansspelen deelnemen.

De enquête is via het internet uitgezet in de periode februari-maart 2007. De respons was als volgt¹²:

- Jongerenpanel TNS NIPO: 1.160 benaderd, 907 ingevulde enquêtes (78 procent respons);
- Bezoekers van Holland Casino: 1.200 benaderd, 103 ingevulde enquêtes (9 procent respons);
- Leden van de PokerBond: 1.800 benaderd, 814 ingevulde enquêtes (45 procent respons).

De respons van de bezoekers van Holland Casino was zeer laag. De resultaten van dit gedeelte van het onderzoek zijn dan ook slechts indicatief. In het licht van het doel van het onderzoek zijn de uitkomsten van de enquête onder de bezoekers van Holland Casino volledigheidshalve wel opgenomen.

¹¹ In tegenstelling tot vele andere bureau's werkt TNS NIPO dus niet met panels waarbij respondenten zich zelf kunnen aanmelden; zelfselectie verhoogt de kans op non-responsiviteit.

¹² De responsverantwoording is te vinden in het bijlagenrapport.

Het onderzoek werd begeleid door een begeleidingscommissie bestaande uit:

- De heer mr. J.G.H. Krajenbrink, (Lid College van toezicht op de kansspelen), voorzitter;
- De heer J.G.E. Bouwmeester (Projectleider Belastingdienst);
- De heer dr. M.W.J. Koeter (Lid College van toezicht op de kansspelen);
- Mevrouw drs. K.E. Waanders (Beleidsmedewerker Ministerie van Justitie);
- De heer drs. P.J.A.M. Geertsen (Plaatsvervangend secretaris College van toezicht op de kansspelen), secretaris;
- De heer drs. B.M. van Waterschoot (Beleidsmedewerker College van toezicht op de kansspelen).

1.4 LEESWIJZER

De rapportage is als volgt opgebouwd. Hoofdstuk twee biedt een korte kennismaking met het pokerspel en het pokeraanbod. Ook wordt in dit hoofdstuk het wettelijke kader geschetst. In hoofdstuk drie tot met vijf presenteren wij de enquêteresultaten, ingedeeld naar Jongeren, PokerBond en Holland Casino. In hoofdstuk zes geven wij de beelden en percepties van de geïnterviewde deskundigen weer ten aanzien van de onderzoeksvragen. In hoofdstuk zeven presenteren wij de resultaten van een Europese inventarisatie met betrekking tot poker door het College van toezicht op de kansspelen. In het laatste hoofdstuk beantwoorden wij de onderzoeksvragen en geven ten slotte onze kernobservaties.

2

KENNISMAKING MET POKER

In dit hoofdstuk geven wij een uiteenzetting van het pokerspel. Paragraaf 1 bevat een korte speluitleg. In paragraaf 2 zetten wij het wettelijke kader rondom poker uiteen. In paragraaf 3 lichten wij de verschillende pokergelegenheden toe.

2.1 HET POKERSPEL

Er bestaan vele verschillende soorten poker, maar ze hebben enkele overeenkomsten. De volgende beschrijving is afkomstig van Wikipedia.

Bij poker wint meestal de beste pokerhand, hoewel er varianten zijn waarbij de slechtst mogelijke hand wint. Bij het poker zet men in ('zetten' of 'betten') op de kansen van de eigen 'pokerhand' om de pot te winnen. De tegenstanders hebben de mogelijkheid om mee te gaan en de inzet te betalen ('zien' of 'callen'), de inzet verder te verhogen ('raisen') of de hand weg te gooien ('passen' of 'folden'). Reeds gedane inzetten zijn onderdeel van de pot en kunnen niet teruggenomen worden. De winnaar van de pot is diegene die de beste pokerhand laat zien, of de laatste persoon die een 'bet' deed en de overige tegenstanders pasten. In dat geval hoeft de winnaar geen kaarten te tonen.

Een 'pokerhand' wordt altijd gevormd uit de best mogelijke combinatie van vijf kaarten, ook al heeft men meer of minder kaarten in de hand. Hierbij is het mogelijk dat men alle vijf kaarten uit de hand gebruikt (o.a. '5-card draw'), of dat men één of meerdere gemeenschapskaarten gebruikt (open kaarten die door alle spelers gebruikt kunnen worden), zoals bij Hold'em of Omaha.

Poker wordt meestal gespeeld met fiches die een geldwaarde (of toernooipunten) representeren, in het Engels en in het pokerjargon ook wel 'chips' genoemd.

Een bijzonder aspect aan het poker is het bluffen. Hiermee wordt bedoeld het inzetten van meer geld op een hand dan de eigenlijke sterkte van de hand zou verantwoorden, met als bedoeling een sterke hand te representeren en de andere speler(s) te laten passen met als resultaat dat de bluffer de pot wint.

2.2 HET WETTELIJKE KADER VAN POKER

Algemeen

Op grond van artikel 1, sub a, van de Wet op de kansspelen (Wok) is het verboden in Nederland gelegenheid te geven om mee te dingen naar prijzen of premies, indien de aanwijzing van de winnaars geschiedt door enige kansbepaling waarop de deelnemers in het algemeen geen invloed kunnen uitoefenen, tenzij daarvoor ingevolge de Wok

vergunning is verleend. De Hoge Raad bevestigt in haar arrest van 3 maart 1998¹³ dat poker dient te worden gezien als een kansspel in de zin van de Wok.

In artikel 4 van de Beschikking casinospelen 1996 is poker als casinospel benoemd. Op grond van artikel 27h van de Wok kan uitsluitend vergunning voor het organiseren van kansspelen worden verleend overeenkomstig de bepalingen van de titel casinospelen van de Wok. Op grond van artikel 27h van de Wok heeft Holland Casino als enige een vergunning om in Nederland speelcasino's te organiseren. De minister verbindt "voorschriften aan de vergunning met betrekking tot het aantal en de soort van de te organiseren spelen¹⁴."

Artikel 1 van de Wok is niet van toepassing op gelegenheden die noch voor het publiek zijn opengesteld, noch bedrijfsmatig worden gegeven. Het moet dan gaan om besloten gelegenheden. In deze gevallen is het aantal deelnemers beperkt en is deelname door anderen buiten die kring uitgesloten. De deelnemers dienen ook een duidelijke binding met de gelegenheid te hebben, anders dan uitsluitend door deelname aan het spel. De term bedrijfsmatig doelt op het geregeld en stelselmatig aanbieden van kansspelen en op andere zaken, zoals het in concurrentie treden of deelname aan het economisch verkeer.

Poker in Holland Casino

Zoals gezegd, heeft Holland Casino op grond van artikel 27h van de Wok als enige een vergunning om in Nederland speelcasino's te organiseren. Volgens de Beschikking casinospelen 1996 is poker een casinospel. Dat wil zeggen dat alleen Holland Casino pokerspelen mag aanbieden en pokertoernooien mag organiseren.

Poker(toernooien) buiten Holland Casino

Poker(toernooien) buiten Holland Casino is (zijn) alleen toegestaan in gelegenheden die noch voor het publiek zijn opengesteld noch bedrijfsmatig worden geëxploiteerd. In alle andere gevallen is het verboden gelegenheid te geven tot deelname aan poker(toernooien).

Poker op speelautomaten

Het spelen van poker op speelautomaten is in Nederland toegestaan in en buiten Holland Casino. Te denken valt aan horecagelegenheden en (zich soms casino's noemende)¹⁵ speelautomatenhallen. Deze speelautomaten dienen dan wel te zijn goedgekeurd door de Minister van Justitie. Tevens dient de exploitant van de speelautomaten te beschikken over een exploitatievergunning en de opsteller van de speelautomaten over een (opstel)vergunning van de burgemeester¹⁶.

¹³ (NJ 1999/59).

¹⁴ Artikel 27i, tweede lid, onder b Wok.

¹⁵ Het voornemen is om de benaming casino middels de Wet op de kansspelen voor te behouden aan Holland Casino.

¹⁶ Verispect is verantwoordelijk voor het op locatie controleren van speelautomaten en de controle op de het aanwezig zijn van de juiste vergunningen.

Poker in huiselijke kring / met vrienden

Op grond van artikel 1 van de Wok is het verboden zonder vergunning gelegenheid te geven tot deelname aan kansspelen. Artikel 1 is niet van toepassing op gelegenheden die noch voor het publiek zijn opengesteld noch bedrijfsmatig worden geëxploiteerd. Poker is daarom alleen toegestaan als het in besloten kring wordt gespeeld en het ook niet stelselmatig wordt aangeboden. Het moet dan gaan om daadwerkelijk besloten gelegenheden, zoals binnen het gezin of vriendenkring. In deze gevallen is het aantal deelnemers beperkt en is deelname door anderen, buiten die kring, uitgesloten. Pokeren in huiselijke kring, de zogenoemde home games, is derhalve toegestaan.

Poker op internet

Ten slotte bestaat de mogelijkheid poker te spelen via internet. Omdat de exploitanten van websites waarop gelegenheid wordt gegeven tot deelname aan poker vaak buiten Nederland gevestigd zijn, rijst de vraag wanneer dergelijk aanbod in het vaarwater komt van de Wok. De Hoge Raad heeft in arrest van 8 februari 2005¹⁷ geoordeeld dat sprake is van in Nederland gelegenheid geven tot deelname aan kansspelen (in de zin van artikel 1 Wok) wanneer de deelnemer in Nederland via zijn computer kan deelnemen aan pokersites en Nederland voorkomt in de 'landenlijst op de website'¹⁸. Op dit moment voorziet de Wok niet in de mogelijkheid vergunning te verlenen voor via internet georganiseerde kansspelen (waaronder poker). Poker via internet is dus feitelijk verboden.

Er is een wetswijziging in behandeling op grond waarvan Holland Casino gedurende een proefperiode de mogelijkheid krijgt kansspelen – waaronder poker – via internet aan te bieden¹⁹.

2.3 HANDHAVING WET- EN REGELGEVING

Uit de tweede voortgangsrapportage kansspelen²⁰ blijkt dat de overheid ten aanzien van kansspelen als hoofddoel heeft: het reguleren en beheersen van kansspelen door middel van (i) het tegengaan van kansspelverslaving, (ii) het beschermen van de consument en (iii) het tegengaan van illegaliteit en criminaliteit. De handhaving van de Wet op de kansspelen dient in het licht van de doelstellingen van het kansspelbeleid gezien te worden. De belangrijkste doelstelling van de handhaving is het beëindigen van illegale kansspelpraktijken, waaronder poker.

De handhaving van de Wet op de kansspelen geschiedt langs drie wegen. De bestuursrechtelijke weg, de strafrechtelijke weg en de fiscaalrechtelijke weg. Het bestuursrechtelijke toezicht op de vergunninghouders (Holland Casino) geschiedt door het ministerie van Justitie. Het illegale pokercircuit wordt door middel van opsporing en vervolging bestreden (de politie kan dan optreden op grond van de Wok). Daarnaast

¹⁷ LJN: AR4841.

¹⁸ Nederland is vermeld in een op de website voorkomende lijst van landen van waaruit aan de aangeboden kansspelen kan worden deelgenomen.

¹⁹ TK 2005-2006, 30362 nr. 2.

²⁰ TK 2002-2003, 24036 en 24557, nr. 280.

kunnen gemeenten en de politie op basis van de Drank- en Horecawet en de Algemene Plaatselijke Verordening optreden tegen illegaal poker in horecagelegenheden. De strafrechtelijk en fiscaalrechtelijk aanpak van illegaal pokeren geschiedt op basis van een gezamenlijke en integrale aanpak door politie, Openbaar Ministerie en de Belastingdienst. Er bestaat een periodiek afstemmingsoverleg tussen het ministerie van Justitie, de Belastingdienst, de politie, het Openbaar Ministerie, de Consumentenautoriteit en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). Tussen deze partijen worden beleidsmatige afspraken gemaakt, onder andere over de handhaving.

De Belastingdienst coördineert feitelijk het optreden tegen bepaalde vormen van illegaal kansspelaanbod, waaronder pokertoernooien. Er is, afhankelijk van de wijze waarop de kansspelen worden aangeboden, kansspelbelasting verschuldigd. Bij pokertoernooien is over prijzen hoger dan 454 euro 29 procent kansspelbelasting verschuldigd. De organisatie dient de kansspelbelasting in te houden en af te dragen. Daarnaast kunnen er ook andere vormen van belastingen verschuldigd zijn.

2.4 POKERGELEGENHEDEN EN AANBOD

2.4.1 Holland Casino

In eerste instantie kwam poker overgewaaid vanuit de Verenigde Staten (Las Vegas), waar poker al populair was in de casino's. Holland Casino biedt sinds 1991 poker aan. In de beginfase werd poker in enkele casino's gespeeld. Momenteel kan elke vestiging van Holland Casino naar eigen inzicht bepalen welke vormen van poker worden aangeboden en de mate waarin deze worden aangeboden. Texas Hold'em is in alle gevallen de populairste variant bij Holland Casino en wordt in alle vestigingen aangeboden. Omdat bij deze variant van poker altijd meerdere spelers nodig zijn, moeten pokerspelers zich bij Holland Casino ter plekke of vooraf melden om deel te nemen aan een bepaalde pokervariant met een daarbij behorende inzetstructuur. Op het moment dat er voldoende spelers zijn, wordt het pokerspel gestart. In de onderstaande tabel staat een overzicht van de pokervarianten die de afgelopen jaren door Holland Casino zijn aangeboden.

Tabel 2.1 Pokertafelaanbod Holland Casino.

Spelvariant Jaar	Texas Hold'em	Caribbean Stud/ Multipoker	Casino Hold'em Poker	Pai Gow Poker	Three Card Poker
2002	6	36	0	1	0
2003	6	38	0	1	2
2004	6	37	0	2	2
2005	12	35	2	0	2
2006	29 (exclusief 32 toernooi tafels)	37	2	0	2

'Cash games'

Holland Casino biedt zowel 'cash games' als toernooien aan. 'Cash games' worden aangeboden in de Texas Hold'em ('Limit') variant met een inkoop (het bedrag dat tenminste moet worden ingebracht om aan een spel of toernooi deel te nemen) van 40, 100 of 200 euro. De 'cash games' met een inzet van 40 euro zijn vanaf 1 maart 2007 in het spelaanbod opgenomen. Het tafelformaat bedraagt twee euro. Bij de inzetstructuur 'No Limit' en 'Pot Limit' is de minimale inkoop 50 euro. De kosten voor deelname bedragen vijf procent van het totale bedrag dat tijdens de speelronde is ingezet met een maximum van 15 euro bij de 'Limit'-inzetstructuur, en 20 euro bij 'No Limit'- en 'Pot Limit'-inzetstructuur.

Toernooien

In een groot aantal vestigingen van Holland Casino worden wekelijks (meerdere) pokertoernooien georganiseerd. Het inkoopbedrag ('buy-in') varieert daarbij van 10 euro tot 60 euro. Daarnaast worden in een aantal vestigingen grote landelijke toernooien georganiseerd, zoals de DOM Classics of de Master Classics of Poker. Deze evenementen kennen 'buy-ins' van 100 euro tot 5.000 euro.

Holland Casino biedt drie typen toernooien aan:

- 'Freeze out' toernooien. Dit betekent dat een speler aan het begin van het toernooi eenmaal voor een vooraf bepaald bedrag chips koopt en gedurende het toernooi niet meer kan bijkopen.
- 'Rebuy' toernooien. Tijdens deze toernooien kan een speler tijdens het toernooi extra chips kopen. Dit kan alleen binnen een vastgestelde tijd voor een vast bedrag.
- 'Sit and go' toernooien. Deze toernooivorm is nieuw voor Holland Casino. Een dergelijk toernooi wordt ook wel een 1 tafel toernooi genoemd. De speler betaalt tussen de 10 euro en 60 euro. De 'buy-in' van 10 euro is recent opgenomen in het aanbod. De drie beste spelers worden uitbetaald in de percentages: 50, 30 en 20 procent. Een dergelijk toernooi duurt ongeveer 70 minuten en wordt gespeeld met 10 spelers.

Bij pokertoernooien berekent Holland Casino een 'entry fee' van 10 procent met een minimum van 10 euro en een maximum van 50 euro. Een deel van deze 'fee' krijgt de pokeraar in de vorm van drankjes, hapjes en dergelijke terug. Alleen bij 'sit and go' toernooien met een 'buy-in' van 10 euro wordt geen 'entry fee' berekend. Al het inleggeld wordt weer als prijzengeld uitbetaald.

2.4.2 Home games

Bij 'home games' (het thuis poken) staat de gezelligheid centraal. De twee varianten die gespeeld worden zijn de 'cash game' en een 'sit and go' toernooi. Bij een 'cash game' koopt elke speler zich voor een bepaald bedrag in en krijgt daarvoor chips terug die exact dat bedrag waard zijn. Dit bedrag hoeft niet voor elke speler gelijk te zijn, maar meestal wordt er wel een maximum gehanteerd. Een 'sit and go' is een toernooi van maximaal 10 spelers. Elke speler legt eenzelfde bedrag in de pot en elke speler krijgt evenveel fiches.

2.4.3 Live poker buiten Holland Casino

Live poker buiten Holland Casino wordt voornamelijk in toernooivorm aangeboden. Dit aanbod is illegaal.

Tijdens deze illegale live pokertoernooien wordt over het algemeen de spelvariant Texas Hold'em gespeeld. Deze wordt zowel in de 'Limit' als in de 'No Limit' vorm gespeeld. De toernooistructuren zijn overwegend 'freeze out' en 'rebuy'. De zogenoemde 'buy-in' niveaus liggen tussen de 10 euro en 40 euro. Tijdens een 'rebuy' toernooi bestaat de mogelijkheid om gedurende een vooraf vastgesteld aantal (meestal drie) perioden tegen een vast bedrag (meestal even hoog als 'buy-in') fiches bij te kopen. Meestal is het tijdens een 'rebuy'-toernooi aan het eind van deze 'rebuy' periode éénmalig mogelijk om extra fiches te kopen. Dit wordt een 'add on' genoemd.

Tijdens deze toernooien wordt vaak een 'entry fee' berekend. In een aantal gevallen is er sprake van 5 of 10 procent inhoudingen (al dan niet in combinatie met de 'entry fee'). Een toernooi van 15 euro waar 50 deelnemers op af komen levert dan 750 euro op voor de organisator (exclusief de kosten voor bijvoorbeeld zaalhuur, de pokertafelhuur en de apparatuur).

Daarnaast worden volgens deskundigen in veel gevallen 'cash games' aangeboden. Spelers die bij het reguliere toernooi zijn uitgeschakeld spelen daarbij tegen elkaar ('side games'). De organisatoren rekenen hiervoor, afhankelijk van de inzet, 5 tot 10 procent van de pot.

2.4.4 Poker op internet

Vrijwel al het pokeraanbod op internet kan met geld gespeeld worden of met speelgeld²¹. Daarnaast is het mogelijk om in een zogenaamd 'free rol' toernooi mee te doen, waarmee zonder inleg geld gewonnen kan worden. Ook is het mogelijk dat winnaars van internettoernooien een kaart winnen voor deelname aan een live poker toernooi in het buitenland. De belangrijkste vormen van poker die worden aangeboden op internet zijn de 'cash games', 'multi table tournaments' en 'sit and go tournaments'. Er zijn verschillende manieren voor spelers om betalingen te doen en winst te ontvangen. De spelers betalen veelal door middel internetportemonnees, zoals www.neteller.com. Ook de winst kan weer worden teruggeboekt op dergelijke sites. Daarnaast is het mogelijk om via een creditcard direct op een pokeraccount te storten.

'Cash games'²²

'Cash games' worden gespeeld vanaf 2 tot 10 deelnemers. De limieten starten al vanaf \$ 0,01²³ en kunnen, afhankelijk van de site en de variant oplopen tot in sommige gevallen \$ 1.000. Iedere limiet kent een minimaal en een maximaal bedrag waarvoor aan de tafel kan worden deelgenomen. Bij een tafel waar Texas Hold'em 'No Limit'

²¹ www.partypoker.com en www.everestpoker.com.

²² De onderstaande beschrijving van pokervormen op het internet is afkomstig uit het rapport *Poker in Nederland: De zoektocht naar het evenwicht tussen de klaarblijkelijke speelbehoefte en een passend legaal aanbod*, Stichting Nederlandse PokerBond, 12 januari 2007.

²³ Veelal wordt in dollars gerekend.

wordt gespeeld tegen de limieten \$ 1 / \$ 2 betekent dit een minimale inkoop van \$ 40 en een maximale inkoop van \$200. De kosten voor deelname worden ingehouden per gespeelde hand. Over het algemeen bedragen de deelnamekosten vijf procent van de totale pot per gespeelde hand, met een maximum van \$ 3 per gespeelde hand. De gemiddelde limieten waarvoor de Nederlandse pokerspeler op internet speelt liggen tussen \$ 0,25 / \$0,50 en \$ 2 / \$ 4.

'Multi Table Tournaments'

De 'Multi Table Tournaments' zijn pokertoernooien welke een vaste starttijd kennen. Deze worden per variant in verschillende prijscategorieën aangeboden. Dit begint vanaf \$ 1 en kan oplopen tot \$ 100 of meer. De kosten die voor deelname aan een toernooi in rekening worden gebracht bedragen over het algemeen tien procent van de 'buy-in'. Deze toernooien worden zowel in de 'freeze out', als de 'rebuy' structuur aangeboden. De gemiddelde Nederlandse pokerspeler op internet speelt dergelijke toernooien met een 'buy-in' tussen de \$ 0²⁴ en \$ 40.

'Sit and go tournaments'

'Sit and go' toernooien zijn erg populair en in opkomst. Het betreft hier pokertoernooien, meestal beperkt tot een tafel van maximaal tien deelnemers die van start gaan zodra zich voldoende deelnemers hebben aangemeld. Over het algemeen worden deze toernooien aangeboden vanaf \$ 1 tot \$ 100. Ook hier bedragen de deelnamekosten 10 procent en wordt voor deelname aan een 'sit and go' toernooi van \$ 5 een bedrag van \$ 0,5 ingehouden. De gemiddelde Nederlandse pokerspeler speelt dergelijke toernooien met een 'buy-in' tussen de \$ 3 en \$ 30.

2.4.5 Poker op speelautomaten

Pokerautomaten zijn een apart fenomeen en hebben beperkte overeenkomsten met poker aan tafels. Wel is het zo dat het 'speelautomatenpoker' ook op internet wordt aangeboden. Pokerautomaten bevinden zich in speelautomatenhallen en bij Holland Casino. Ter promotie van het aanbod van poker op speelautomaten worden pokertoernooien georganiseerd in een aantal speelautomatenhallen. Naast de op de automaten gespeelde toernooien is er ook sprake van poker op speeltafels in de speelautomatenhallen. Deelname aan dergelijke toernooien is doorgaans gratis.

De VAN Speelautomaten Branche Organisatie is de brancheorganisatie voor producenten, groothandelaren en exploitanten van speelautomaten in Nederland. Volgens een vertegenwoordiger van de VAN zijn er in het laatste jaar niet belangrijk meer pokerautomaten in speelautomatenhallen geplaatst. Ook Verispect, verantwoordelijk voor het op locatie controleren van speelautomaten en de controle op het aanwezig zijn van de juiste vergunningen²⁵, ziet geen belangrijke toename in het aantal aangevraagde dan wel toegelaten pokerautomaten.

²⁴ Het is bijvoorbeeld mogelijk om gratis mee te spelen.

²⁵ Verispect wordt daarnaast door het ministerie van Justitie ingeschakeld bij het onderzoek voorafgaande aan het verlenen van een exploitatievergunning.

3

POKEREN ONDER JONGEREN

3.1

DE JONGERE POKERSPELER

Ongeveer de helft van de jongeren tussen de 15 en 25 jaar in Nederland heeft het afgelopen jaar (2006) wel eens gepokerd²⁶. De jongere pokerspeler tussen de 15 en de 25 jaar is voor het merendeel man²⁷, schoolgaand dan wel studerend en alleenstaand en verdient 1.000 euro of minder netto per maand. Het opleidingsniveau van de pokerspelende jongere varieert van LBO/VBO (17%), MBO (21%), HAVO/VWO (23%) tot HBO (14%). Het beeld ten aanzien van het opleidingsniveau van jongeren die aangaven niet gepokerd te hebben ziet er als volgt uit: LBO/VBO (23%), MBO (21%), HAVO/VWO (18%), HBO (12%). Op basis hiervan kan bij benadering gesteld worden dat het opleidingsniveau van de pokeraar iets hoger ligt dan het opleidingsniveau van jongeren die niet pokeren.

Opvallend is dat het opleidingsniveau van jongeren die 7 Card Stud en Caribbean Stud spelen lager is dan de jongeren die Texas Hold'em spelen. Van de ondervraagde jongeren die aan hebben gegeven in 2006 niet gepokerd te hebben is het opleidingsniveau wisselender en heeft een derde een lager (LBO/VBO/VMBO) opleidingsniveau.

Jongeren spelen over het algemeen nog maar kort poker: 40 procent van de jongeren speelt korter dan zes maanden poker. Van de jongeren die hoofdzakelijk met vrienden/kennissen pokeren, speelt een derde korter dan drie maanden en een derde tussen de 12 en 24 maanden. Jongeren die spelen bij Holland Casino spelen over het algemeen langer poker: tussen de 12 en 24 maanden.

Pokerspelende jongeren typeren zichzelf als amateur-pokeraar die globaal de regels kent. Zeer weinig jongeren noemen zichzelf een professioneel pokeraar. Jongeren die hun eigen niveau hoog inschatten spelen vaker poker dan de jongeren die hun eigen niveau lager inschatten. De helft van de pokerspelende jongeren is van mening dat de andere spelers aan tafel beter zijn dan zichzelf, terwijl 41 procent hier geen uitgesproken mening over heeft.

²⁶ Voor de enquête onder jongeren is gebruik gemaakt van het internetonderzoekspanel van TNS NIPO. Dit panel bestaat uit jongeren tussen de 15 en 25 jaar. De gegevens zijn gezien opbouw panel en respons representatief voor de jongeren tussen de 15 en 25 jaar in Nederland. Er heeft (derhalve) geen non-responsmeting plaatsgevonden.

²⁷ Van de ondervraagde jongeren die aangeven wel eens te pokeren is 62 procent man.

De meeste pokerspelende jongeren spelen naast poker niet vaak nog andere kansspelen. Indien dat wel het geval is gaat het vooral om loterijen (59%), casinospelen (34%) en speelautomaten (26%).

Opvallend is dat pokerspelende jongeren nauwelijks bekend zijn met de wettelijke kaders van poker. Slechts 17 procent van de pokerspelende jongeren geeft aan te weten welk aanbod van poker wettelijk is toegestaan. Illustratief in dit verband is dat 40 procent van de pokerspelende jongeren die zeggen bekend te zijn met de wettelijke kaders (onterecht) van mening is dat poker op internet legaal is.

3.2 SPELVORM

Texas Hold'em is onder pokerspelende jongeren veruit het populairst: 80 procent van de jongeren speelt vooral deze variant. Op de tweede plaats komt "5-card draw". Texas Hold'em is onder pokerspelende jongeren bij alle gelegenheden het populairst. Jongeren vinden Texas Hold'em aantrekkelijk omdat ze die variant spelen met bekenden. Pokerspelende jongeren geven geen eenduidig antwoord op de vraag of zij in de toekomst verwachten andere pokervarianten te gaan spelen. Een derde van de pokerspelende jongeren die pokert met vrienden en kennissen geeft aan wellicht andere pokervarianten te gaan spelen.

De meeste pokerspelende jongeren vinden poker een kansspel, en geen behendigheidsspel. Toch vindt nog bijna een derde van de jongeren dat poker een behendigheidsspel is en geen kansspel. De meerderheid van de pokerspelende jongeren (66%) vindt dat zij beter worden naarmate ze vaker pokeren.

3.3 WIJZE VAN KENNISMAKING MET POKER

Jongeren maken vooral kennis met poker via vrienden (72%). Internet en televisie vormen ook een belangrijke bron van kennismaking (28% en 21%).

3.4 POKERGELEGENHEDEN

Pokerspelende jongeren speelden in 2006 evenveel poker aan pokertafels als poker op internet. Poker op een speelautomaat is nauwelijks populair onder jongeren. Ze spelen voornamelijk poker op pokerbijeenkomsten met vrienden/kennissen (53%)²⁸. De deelname aan poker op illegale plekken (georganiseerde pokerbijeenkomsten buiten Holland Casino of internetpoker) is verschillend. Internetpoker is het populairst. Bijna een kwart van de pokerspelende jongeren speelt (illegaal) poker op internet (25 procent van de jongeren speelde in 2006 poker op Nederlandse internet-pokersites en 21 procent op buitenlandse internet-pokersites). Jongeren nemen naar eigen zeggen weinig deel aan georganiseerde pokerbijeenkomsten in cafés of clubs (4%).

²⁸ Hierbij is rekening gehouden dat een deel van de jongeren uit de responsgroep onder de 18 jaar is, en geen (wettelijke) toegang heeft tot Holland Casino.

Jongeren die poken zijn honkvast. Iets meer dan de helft (58%) van de pokerspelende jongeren speelt (vrijwel) altijd op dezelfde plek poker. Twee derde van de jongeren (63%) verwacht niet in de toekomst op andere plaatsen te gaan poken. Opvallend is dat de meerderheid van de jongeren die voornamelijk met vrienden en kennissen in privé-kring spelen, niet verwacht op andere plaatsen te gaan spelen, terwijl jongeren die via internet poken aangeven dat zij juist wel op andere locaties verwachten te zullen gaan poken. De pokerspelende jongeren²⁹ die hebben aangegeven in de toekomst waarschijnlijk wel op andere plaatsen te gaan poken, verwachten dit vooral te gaan doen bij Holland Casino (58%).

Het merendeel van de pokerspelende jongeren (88%) heeft naar eigen zeggen in 2006 niet aan een pokertoernooi deelgenomen. De respondenten die wel hebben deelgenomen aan een pokertoernooi doen dit vooral op internet (68%)³⁰. Van de jongeren, die deelnemen aan pokertoernooien, speelt het merendeel al langer poker (tussen een en vijf jaar). Pokertoernooien zijn dus kennelijk voor de meer ervaren jongeren interessant. De animo onder jongeren (die in 2006 niet aan een pokertoernooi hebben deelgenomen) om deel te nemen aan een dergelijk toernooi is beperkt. 58 Procent van die jongeren zegt daar (na uitnodiging) niet aan deel te zullen nemen, tegen 24 procent die zegt wel te zullen deelnemen aan een pokertoernooi.

Indien Holland Casino de inzet bij tafels zou verlagen geeft 40 procent van de pokerspelende jongeren die Holland Casino al bezoeken aan dat zij vaker naar Holland Casino zouden gaan³¹.

3.5 FREQUENTIE POKERSPELEN BIJ JONGEREN

Van de pokerspelende jongeren tussen de 15 en de 25 jaar in Nederland speelde bijna de helft (44%) minder dan een keer per maand poker, 31 procent van de pokerende jongeren gaf aan meer dan één keer per maand te poken. De jongeren die meer dan één keer per maand poker speelden³², deden dit gemiddeld 3,5 uur per week. Van de jongeren die poker spelen op internetsites speelt meer dan de helft (58%) gemiddeld meer dan één keer per maand. Jongeren die meer dan één keer per maand op buitenlandse pokersites poker speelden, deden dit gemiddeld 4,5 uur per week.

Er is geen eenduidig beeld of pokerspelende jongeren in de afgelopen maanden meer of minder zijn gaan poken. Ongeveer een derde van de pokerende jongeren is de afgelopen maanden minder gaan poken, een derde is meer gaan poken.

Ook zijn geen eenduidige uitspraken te doen of pokerspelende jongeren in de toekomst meer of minder gaan spelen. Ongeveer een derde van de pokerspelende jongeren verwacht dat zij in de toekomst vaker zullen gaan poken. Er zijn daarbij geen opvallende uitschieters naar pokergelegenheid.

²⁹ N=76.

³⁰ N=30.

³¹ Holland Casino heeft sinds maart 2007 de 'buy-in' van 10 euro opgenomen in het aanbod van 'Sit and go' toernooien.

³² N=110.

3.6 POKER EN VERSLAVING

Bijna de helft van de pokerspelende jongeren (44%) geeft aan poker niet verslavend te vinden. Een kwart (26%) van de jongeren vindt dat poker wel verslavend is. Van de pokerspelende jongeren die vinden dat poker verslavend is, speelt zeventig procent geen andere kansspelen. De helft van de jongeren die pokerspelende vindt poker niet meer verslavend dan andere gokspelen. Meer dan een derde van de jongeren zegt dat hun omgeving op de hoogte is dat zij pokerspelende. Bij iets meer dan een kwart is dit niet het geval.

De helft (51%) van de pokerspelende jongeren vindt poker leuker worden naarmate ze vaker pokerspelende. Jongeren die aangeven poker verslavend te vinden, zijn overigens de afgelopen maanden meer pokerspelende gaan spelen.

Zeer weinig pokerspelende jongeren (3%)³³ geven aan wel eens geld geleend te hebben om te kunnen pokerspelende.

3.7 INLEG

Meer dan de helft (60%) van de pokerspelende jongeren geeft aan dat zij gemiddeld genomen niet om geld pokerspelende. Opvallend is dat van de pokerspelende jongeren die aangeven wel om geld te spelen, het merendeel zegt meer geld uit te geven aan poker dan aan (andere) kansspelen.

Jongeren die aangeven te pokerspelende en daarbij om geld spelen, is gevraagd hoeveel zij gemiddeld inleggen. Jongeren leggen per persoon op jaarbasis gemiddeld 420 euro in. Daarvan wordt 250 euro ingezet bij illegale pokerspelende gelegenheden (gelegenheden buiten Holland Casino en op internet), waarbij het grootste deel wordt ingezet op internet: gemiddeld 245 euro per persoon per jaar. Met vrienden wordt naar eigen zeggen gemiddeld 140 euro per jaar ingelegd.

Van de jongeren die pokerspelende en daarbij om geld spelen, geeft 54 procent aan over het algemeen quitte te spelen. De groep pokerspelende jongeren die aangeeft gemiddeld per maand winst te maken is net zo groot als de groep die zegt gemiddeld verlies te maken. Zeer weinig jongeren hebben aangegeven om welk verlies- of winstbedrag het daarbij gaat. Daarover zijn derhalve geen betrouwbare uitspraken te doen. Van de jongeren die een bedrag hebben genoemd (n=30), geeft de helft aan dat het winstbedrag gemiddeld tien euro of minder per maand bedraagt. Meer dan de helft van de pokerspelende jongeren (54%) geeft aan dat zij met pokerspelende niet meer geld winnen dan met (andere) kansspelen.

De meerderheid van de pokerspelende jongeren (60%) verwacht in de toekomst niet met meer inzet te gaan pokerspelende, terwijl slechts tien procent van de jongeren denkt in de toekomst met meer inzet te zullen gaan spelen.

³³ N=12.

4

POKEREN DOOR POKERBONDLEDEN

4.1

DE POKERBONDSPELER

Leden van de PokerBond hebben (logischerwijs) allemaal het afgelopen jaar (2006) wel eens gepokerd. De meeste leden zijn tussen de 18-25 jaar oud en bijna allemaal van het mannelijke geslacht. Een derde (33%) is alleenstaand en een vijfde woont samen zonder kinderen. Veertig procent van de PokerBondleden heeft een inkomen van 1.000 euro netto per maand of minder. Bijna 40 procent geeft aan een inkomen te hebben dat schommelt tussen de 1.000 en 2.000 euro per maand. De meeste PokerBondleden zijn studierend dan wel schoolgaand (40%) of werkzaam in loondienst (36%). Het opleidingsniveau varieert van MBO (20%), HAVO/VWO (28%) tot HBO (28%). PokerBondleden die vooral buitenlandse pokersites bezoeken en Holland Casino bezoeken hebben een hogere opleiding dan PokerBondleden die andere pokergelegenheden bezoeken. Van leden van de PokerBond die Holland Casino bezoeken is het netto inkomen meer gespreid dan de leden die andere pokergelegenheden bezoeken.

Het merendeel van de PokerBondleden speelt tussen de twee en vijf jaar poker. Zeventien procent speelt het spel sinds een jaar of korter. Slechts een kleine groep PokerBondleden pokert vijf jaar of langer (8%).

Het PokerBondlid beschouwt zichzelf als een amateur-pokeraar. Een deel (20%) geeft aan zichzelf semi-prof te vinden. Van diegenen die zichzelf als semi-prof bestempelen is het opleidingsniveau lager dan van die leden die aangeven dat zij de regels globaal kennen. De helft van de PokerBondleden vindt zichzelf beter dan de andere spelers aan tafel. Ruim een derde (37%) heeft geen uitgesproken mening over hun pokerkwaliteiten.

Slechts weinig leden van de PokerBond spelen ook regelmatig andere kansspelen (16%)³⁴. Van diegenen die ook aan andere kansspelen deelnemen, speelt de meerderheid (70%) casinospelen. Ook loterijen (50%) en speelautomaten (42%) zijn dan populair³⁵.

PokerBondleden lijken beter bekend te zijn met de wettelijke regels dan jongeren en bezoekers van Holland Casino. Van de ondervraagde PokerBondleden geeft 63 procent aan te weten welk aanbod van pokeren wettelijk toegestaan is. Dit betekent dat toch nog bijna 40 procent van de leden (en ervaren pokeraars) zelf aangeeft niet te weten

³⁴ N=130.

³⁵ Onderscheidend is ook dat van leden van de Pokerbond die aangeven meer dan 200 euro per maand winst te maken, de helft ook aan (sport)weddenschappen mee doet.

welke vormen van georganiseerd poken voor geld toegestaan zijn. De vraag is of diegenen die zeggen te weten welk aanbod wettelijk is toegestaan, het ook daadwerkelijk bij het rechte eind hebben. Zo geeft bijna 26 procent van de PokerBondleden die aangaven te weten welk aanbod wettelijk is toegestaan (ten onrechte) aan dat poker op Nederlandse internetpokersites wettelijk toegestaan is en 34 procent geeft (ten onrechte) aan dat poken op buitenlandse internetpokersites wettelijk toegestaan is.

4.2 SPELVORM

De ondervraagde leden van de PokerBond spelen hoofdzakelijk Texas Hold'em. Omaha staat op de tweede plaats. De reden van de populariteit van dit spel is gelegen in het feit dat deze variant het meest wordt aangeboden. Een andere veel genoemde reden om juist deze spelvorm te spelen is omdat men mensen kent die deze variant spelen, en omdat men denkt met deze pokervariant de meeste kans te maken om te winnen.

Bijna alle PokerBondleden (94%) vinden poker een behendigheids spel en geen kansspel.

Bijna de helft van de PokerBondleden verwacht in de toekomst ook andere pokervarianten te gaan spelen.

4.3 WIJZE VAN KENNISMAKING MET POKER

Leden van de PokerBond komen vooral via vrienden (70%) in aanraking met het pokerspel. Internet en televisie vormen ook een vaakgenoemde bron van kennismaking (47% en 34%).

4.4 POKERGELEGENHEDEN

PokerBondleden poken bij diverse gelegenheden. De leden van de PokerBond speelden in 2006 nagenoeg allemaal poker aan pokertafels en poker via internet. Poker op een speelautomaat is veel minder populair, zo'n tien procent heeft afgelopen jaar wel eens gepokerd op speelautomaat. Poker op illegale gelegenheden (internetpoker dan wel georganiseerde pokerbijeenkomsten buiten Holland Casino) is zeer populair. Bijna alle leden van de PokerBond poken op buitenlandse internet-pokersites (92%). De helft van de leden van de PokerBond speelt daarnaast poker tijdens georganiseerde pokerbijeenkomsten buiten Holland Casino (bijvoorbeeld in een café of club). Het overgrote deel van de leden van de PokerBond speelde in 2006 daarnaast op pokerbijeenkomsten met vrienden/kennissen (81%). De PokerBondleden speelden in 2006 het meest op buitenlandse pokerinternetsites.

Van de PokerBondleden pokert de meerderheid (vrijwel) altijd op dezelfde plek, namelijk op internet (77%). Twee derde (65%) van de PokerBondleden verwacht in de toekomst ook ergens anders te gaan poken. Deze respondenten verwachten vooral te gaan poken bij Holland Casino (74%) en tijdens georganiseerde pokerbijeenkomsten buiten Holland Casino (49%).

Leden van de PokerBond deden in 2006 vooral mee aan pokertoernooien op internet (77 procent van de PokerBondleden geeft aan in 2006 wel eens aan een pokertoernooi op internet te hebben deelgenomen). Bijna twee derde (61%) van de leden speelde het afgelopen jaar (ook) toernooien op georganiseerde bijeenkomsten buiten Holland Casino. Van de PokerBondleden die deelnemen aan een pokertoernooi speelt de meerderheid daarnaast ook casinospelen, terwijl de leden die niet deelnemen aan pokertoernooien vooral aan loterijen meedoen. Holland Casino is in het kader van pokertoernooien niet populair bij leden van de PokerBond.

Het animo om mee te doen aan pokertoernooien onder PokerBondleden is groot. Een ruime meerderheid (85%) van de leden van de PokerBond zou deelnemen aan een pokertoernooi wanneer zij daarvoor zouden worden uitgenodigd (ongeacht of zij al dan niet ooit eerder hebben deelgenomen aan pokertoernooien).

De leden van de Pokerbond geven desgevraagd aan dat de hoogte van de inzet belemmerend werkt bij de deelname aan pokertoernooien van Holland Casino. Indien Holland Casino de inzet bij tafels zou verlagen geeft driekwart van de leden van PokerBond aan dat zij vaker naar Holland Casino zouden gaan³⁶.

4.5 FREQUENTIE POKERSPELEN BIJ POKERBONDLEDEN

De leden van de PokerBond speelden in 2006 gemiddeld twaalf uur per week het pokerspel.

Van de PokerBondleden is meer dan de helft in de afgelopen maanden meer gaan poken. Meer dan de helft van de leden van de PokerBond verwacht in de toekomst vaker te zullen gaan poken.

4.6 POKER EN VERSLAVING

Bijna de helft van de PokerBondleden geeft aan neutraal te staan tegenover de stelling dat poker verslavend is. De groep die poker niet verslavend vindt is net iets groter dan de groep die vindt dat poker verslavend werkt. Toch geeft een kwart van de PokerBondleden aan dat poker verslavend is. Een ruime meerderheid (72%) vindt poker niet meer verslavend dan andere gokspelen.

Zoals hiervoor al gesteld spelen veel PokerBondleden poker op internetsites. De helft van de PokerBondleden vindt internetpoker niet méér verslavend dan andere pokervormen³⁷.

³⁶ Holland Casino heeft sinds maart 2007 de 'buy-in' van 10 euro opgenomen in het aanbod van 'Sit and go' toernooien.

³⁷ 30 Procent staat neutraal tegenover de stelling dat internetpoker meer verslavend is dan andere vormen van poker.

Nagenoeg alle leden van de PokerBond geven aan beter te worden naarmate zij vaker pokeren. Bijna alle leden van de PokerBond geven dan ook aan dat poker een behendigheidsspel is. Meer dan de helft van de leden van de PokerBond vindt poker leuker worden naarmate men het vaker speelt. Bijna alle leden (95%) van de PokerBond geven aan dat de meeste mensen in de omgeving weten dat zij poker spelen.

4.7 INLEG

Leden van de PokerBond leggen per persoon op jaarbasis gemiddeld 9.200 euro in aan poker. Van de gemiddelde totale inleg aan poker wordt 8.400 euro ingezet bij illegale pokergelegenheden (gelegenheden buiten Holland Casino en op internet). Het grootste deel daarvan wordt ingezet op internet: 8.200 euro op jaarbasis. Slechts drie procent van de respondenten van de PokerBond zegt niet om geld te spelen.

De meeste PokerBondleden (70%) maken naar eigen zeggen per maand gemiddeld genomen winst, twintig procent zegt quitte te spelen. Het aantal respondenten dat een bedrag heeft willen invullen is dermate laag (n=37) dat er geen betrouwbare uitspraken te doen zijn over winst- of verliesbedragen. De winstbedragen zijn per maand laag en kennen een brede range (veertien procent zegt minder dan tien euro per maand winst te maken, veertien procent zegt tussen de twintig en vijftig euro winst per maand te maken, acht procent zegt respectievelijk tussen 50 en 100, en 100 en 200 euro winst te maken). De leden van de PokerBond³⁸ die aangeven gemiddeld per maand verlies te maken zeggen dat het verlies tussen de twintig en vijftig euro per maand bedraagt.

Een overgrote meerderheid (89%) van de leden van de PokerBond geeft aan poker meer geld uit dan aan (andere) kansspelen.

Van de ondervraagde leden van de PokerBond verwacht bijna zestig procent in de toekomst met meer inzet te gaan spelen. Door vijftien procent wordt aangegeven dat zij dit niet verwachten te gaan doen. Van de PokerBondleden die aangeven dat zij het meest poker spelen met vrienden en kennissen geeft een derde aan niet te verwachten met meer inzet te gaan spelen, terwijl van de PokerBondleden die aangeven bij andere gelegenheden het meest te spelen een derde aangeeft wel te verwachten in de toekomst met meer inzet te gaan spelen.

³⁸ N=41.

5

POKEREN EN BEZOEKERS HOLLAND CASINO

5.1 INLEIDING

De vragenlijst is uitgezet onder regelmatige bezoekers van Holland Casino. Zoals in de onderzoeksverantwoording is gemeld, was sprake van een zeer lage respons (9%). In dat licht hebben alle genoemde percentages in dit hoofdstuk dan ook betrekking op de specifieke groep die deelnam aan het onderzoek. De gepresenteerde resultaten kunnen daarom niet zonder meer worden generaliseerd naar alle bezoekers van Holland Casino.

5.2 DE POKERSPELER BIJ HOLLAND CASINO

Bijna de helft van de ondervraagde bezoekers van Holland Casino speelde in 2006 geen poker. Diegenen die in 2006 pokerden deden dat voornamelijk aan pokertafels en op internet. Vooral de mannelijke ondervraagde bezoekers van Holland Casino pokeren. Het merendeel van de ondervraagde bezoekers dat aangeeft regelmatig te pokeren is tussen de 18 en 25 jaar oud. Twee vijfde van de pokerende Holland Casinobezoeker is alleenstaand. Bijna de helft heeft een netto inkomen tussen de 1.000 en 2.000 euro. Men is hoofdzakelijk studierend/schoolgaand of werkzaam in loondienst. Het opleidingsniveau geeft het volgende beeld: MBO (19%), HAVO/VWO (28%) en HBO (28%).

Van de ondervraagde bezoekers van Holland Casino die aangaven te pokeren, pokert de meerderheid langer dan één jaar. De meerderheid van deze groep ziet zichzelf als een amateur-pokeraar. Een enkeling is naar eigen inschatting semi-prof.

Zestig procent van de ondervraagde pokerende bezoekers van Holland Casino speelt naast poker ook regelmatig andere kansspelen. Zij spelen dan vooral casinospelen (89%), loterijen (50%) en/of spelen op speelautomaten (36%).

Ruim dertig procent van de ondervraagde bezoekers van Holland Casino die aangeeft wel eens te hebben gepokerd, zegt te weten welk aanbod van poker wettelijk toegestaan is. Van deze groep geeft 20 procent (n=3) (ten onrechte) aan dat buitenlandse internetpokersites wettelijk zijn toegestaan en 13 procent is ten onrechte van mening dat georganiseerde pokerbijeenkomsten buiten Holland Casino wettelijk zijn toegestaan.

5.3 SPELVORM

Onder de ondervraagde bezoekers van Holland Casino die aangeven in 2006 wel eens gepokerd te hebben, is Texas Hold'em veruit favoriet (92 procent speelt deze spelvariant). Voor negentig procent van de ondervraagde bezoekers van Holland Casino geldt dat dit ook de meest aantrekkelijke variant is om te spelen. De reden van de populariteit van dit spel is volgens deze bezoekers gelegen in het feit dat zij het spel spelen met mensen die zij kennen. Een tweede reden voor de aantrekkelijkheid van deze variant is volgens deze groep dat deze pokervariant het meest wordt aangeboden.

De helft van de ondervraagde pokerende bezoekers van Holland Casino vindt poker een behendigheids spel.

Het merendeel van de ondervraagde bezoekers van Holland Casino heeft nog nooit deelgenomen aan een pokertoernooi. Van de ondervraagde bezoekers die hebben aangegeven in 2006 wel eens te hebben gepokerd en een antwoord hebben gegeven op de vraag of zij zouden deelnemen aan een pokertoernooi als zij daarvoor zouden worden uitgenodigd (n=45), geeft bijna de helft aan dat zij er aan zou deelnemen.

5.4 WIJZE VAN KENNISMAKING MET POKER

De pokerende bezoekers van Holland Casino zijn vooral via vrienden in aanraking zijn gekomen met het pokerspel. Op de tweede plaats komen zij via internet en televisie in aanraking met poker.

5.5 POKERGELEGENHEDEN

De ondervraagde bezoekers van Holland Casino poken vooral op pokerbijeenkomsten met vrienden/kennissen (60%). Opvallend is dat de ondervraagde bezoekers van Holland Casino meer op pokersites (38%) spelen dan bij Holland Casino.

Van de illegale gelegenheden (internetpoker dan wel georganiseerde pokerbijeenkomsten buiten Holland Casino) zijn internetpokersites het meest populair. Een kwart³⁹ van de ondervraagde bezoekers geeft aan in 2006 het meest te hebben gepokerd op deze pokersites, waarbij meer op buitenlandse pokersites dan op Nederlandse pokersites wordt gepokerd.

Ondervraagde bezoekers van Holland Casino die regelmatig poken zijn redelijk honkvast: iets meer dan de helft (55%) van deze groep geeft aan (vrijwel) altijd op dezelfde plek te spelen, 43 procent geeft aan dat de plek om te poken erg wisselt. 38 Procent verwacht niet in de toekomst nog op andere plaatsen poker te gaan spelen. De groep⁴⁰ die dat wel verwacht, denkt dit vooral te gaan doen bij Holland Casino (57%) en bij pokerbijeenkomsten met vrienden/kennissen (57%).

³⁹ N=12.

⁴⁰ N=14.

Ruim twee derde van de ondervraagde bezoekers van Holland Casino zou meer bij Holland Casino gaan spelen als daar tafels met lagere inzet waren⁴¹.

5.6 FREQUENTIE POKERSPELEN BIJ ONDERVRAAGDE BEZOEKERS HOLLAND CASINO

De ondervraagde bezoekers van Holland Casino die aangaven in 2006 gepokerd te hebben, poken gemiddeld meer dan één keer per maand. Toch geeft nog 38 procent van de ondervraagde bezoekers aan dat zij gemiddeld minder dan één keer per maand poken. Aan de ondervraagde bezoekers die gemiddeld meer dan één keer per maand poken (n=21) is gevraagd hoeveel uur zij gemiddeld per week pokeden in 2006. Gemiddeld pokede deze groep 5,5 uur per week.

De ondervraagde pokerende bezoekers van Holland Casino zijn het afgelopen jaar niet meer of minder gaan poken. Door 37 procent van deze groep wordt aangegeven dat zij de afgelopen maanden meer zijn gaan poken. Eveneens 37 procent geeft aan dat zij de afgelopen maanden niet meer zijn gaan poken.

Door 29 procent van de ondervraagde bezoekers van Holland Casino die aangeven in 2006 gepokerd te hebben, wordt aangegeven dat zij verwachten in de toekomst vaker te gaan poken. Een kwart (24%) geeft aan dit niet verwachten.

5.7 POKER EN VERSLAVING

Van de ondervraagde bezoekers van Holland Casino die hebben aangegeven wel eens te poken is 26 procent van mening dat poker niet verslavend werkt, terwijl 24 procent poker juist wel verslavend vindt. Twee derde (62%) van de groep pokerende bezoekers is van mening dat poker niet meer verslavend is dan andere gokspelen. Vier ondervraagde bezoekers (9%) vinden poker wel meer verslavend dan andere gokspelen.

Van de ondervraagde bezoekers van Holland Casino die in 2006 gepokerd hebben, geeft 37 procent aan dat zij hoe vaker ze poker spelen, hoe leuker ze het gaan vinden. Het merendeel van de ondervraagde bezoekers van Holland Casino (83%) is van mening dat zij hoe vaker ze poken, hoe beter ze worden.

De helft (52%) van de ondervraagde bezoekers van Holland Casino die in 2006 gepokerd heeft, geeft aan dat de meeste mensen in de omgeving weten dat zij poker spelen. Voor 20 procent geldt dat de omgeving hiervan niet op de hoogte is.

5.8 INLEG

De ondervraagde bezoekers van Holland Casino die aangeven poker te spelen, zetten per persoon op jaarbasis gemiddeld 885 euro in bij poker. Daarvan wordt 385 euro ingezet bij poken met vrienden/kennissen. Van de gemiddelde totale inzet aan poker wordt 460 euro ingezet bij illegale pokersgelegenheden (waaronder internet en gelegenheden buiten Holland Casino).

⁴¹ Holland Casino heeft sinds maart 2007 de 'buy-in' van 10 euro opgenomen in het aanbod van 'Sit and go' toernooien.

Van de ondervraagde bezoekers die om geld pokerden⁴² zegt het merendeel (58%) quitte te spelen. De rest van deze groep maakte naar eigen zeggen gemiddeld meer winst met pokeren dan verlies (28% tegen 14%). Het aantal respondenten dat een bedrag heeft willen invullen is dermate laag (n=4) dat er geen betrouwbare uitspraken te doen zijn over winst- of verliesbedragen.

Van de ondervraagde bezoekers van Holland Casino die in 2006 pokerden verwacht de helft in de toekomst niet met meer inzet te gaan spelen. Een kwart verwacht in de toekomst wel met meer inzet te gaan spelen.

De helft van de ondervraagde bezoekers van Holland Casino die in 2006 wel eens pokerden, geeft naar eigen zeggen aan poker niet meer geld uit dan aan andere kansspelen. 17 procent zegt aan poker meer geld uit te geven dan aan andere kansspelen.

⁴² N=36.

6

POKER VOLGENS DESKUNDIGEN

6.1 DE POKERSPELER

Er zijn bij de deskundigen geen exacte gegevens bekend over de groepskenmerken van pokerspelers. Onder deskundigen is het beeld dat het spel vooral populair is bij mannen tussen de 25 en 35 jaar. Zij stellen dat poker met name bij studenten populair is. Als reden voor deze populariteit wordt gegeven dat spelers het idee hebben dat ze enige invloed op de uitslag uit kunnen oefenen. De idee van onder andere de PokerBond en de Jellinek Kliniek⁴³ is dat het spel in het bijzonder onder studenten aan populariteit heeft gewonnen. De populariteit is volgens Bureau Gokhulpverlening te verklaren vanuit het feit dat mensen -en jongeren in het bijzonder- behoefte hebben aan het functioneren in een groep en zich een bepaalde lifestyle aan willen meten (ergens bij willen horen). Juist die pokerlifestyle spreekt jongeren aan. De PokerBond geeft aan dat het strategische element voor pokerspelers een belangrijke reden is om poker te spelen. In vrijwel alle gesprekken met deskundigen wordt aangegeven dat pokeren veelal ervaren wordt als een leuke tijdsbesteding. De gezelligheid en sociale aspecten van het spel worden daarbij veel genoemd als reden voor de toegenomen populariteit.

6.2 SPELVORM

Volgens alle deskundigen is Texas Hold'em op dit moment de populairste pokervariant. Dit komt overeen met de resultaten van de enquêtes. In vrijwel alle gelegenheden waar gepokerd kan worden, wordt er in ieder geval Texas Hold'em aangeboden, zowel in de 'Limit' als in de 'No Limit' variant. Volgens de PokerBond en Holland Casino zijn er uiteraard personen die ook andere vormen van poker spelen, zoals Omaha.

6.3 WIJZE VAN KENNISMAKING MET POKER

De deskundigen zijn van mening dat de meeste mensen die poker spelen er via vrienden of kennissen mee in aanraking zijn gekomen. Ook dit komt overeen met de resultaten van de enquêtes. Volgens de deskundigen komen jongeren ook door de toenemende aandacht van de media voor poker meer in aanraking met poker.

⁴³ Instelling voor verslavingszorg en -preventie in Amsterdam en de Gooi- en Vechtstreek.

6.4 POKERGELEGENHEDEN

Uit de gesprekken met deskundigen komt naar voren dat de meest voorkomende vorm van poker de zogenaamde 'home games' zijn (thuis poken). Zij geven daarbij aan dat de omvang van deze 'home game markt' moeilijk in te schatten is. Bij 'home games' staat volgens een aantal deskundigen de gezelligheid centraal, maar wordt in de meeste gevallen wel om geld gespeeld (bijvoorbeeld door middel van fiches). De bedragen zijn daarbij niet overdreven groot. Het overgrote deel van de deskundigen kan daarbij geen bedragen noemen.

Holland Casino speelt ook in op de toenemende populariteit van poker. Zo heeft Holland Casino sinds maart 2007 de 'buy-in' van 10 euro opgenomen in het aanbod van 'sit and go' toernooien. Ook worden in meerdere vestigingen van Holland Casino aanpassingen gedaan in het aanbod van de speeltafels, waarbij extra pokertafels worden geplaatst.

Vrijwel alle deskundigen geven aan dat de pokermarkt bestaat uit verschillende deelmarkten, geordend naar gelegenheid. Er zijn spelers die in meerdere gelegenheden actief zijn, maar de meeste spelers hebben een voorkeur voor één of twee gelegenheden waar zij vooral poken. Dit komt overeen met de resultaten uit de enquête. Hierbij merkt Bureau Gokhulpverlening op dat iedere locatie (thuis, internet, toernooien en Holland Casino) waar poker wordt gespeeld een eigen (unieke) aantrekkingskracht heeft.

Vrijwel alle deskundigen zien dat op steeds meer plaatsen steeds vaker per week pokertoernooien worden georganiseerd. Volgens de PokerBond en een organisator van pokertoernooien ontstaan de meeste toernooien doordat 'home games' uit hun jas groeien. Volgens de PokerBond en deze organisator van pokertoernooien worden deze toernooien meestal georganiseerd door pokerliefhebbers, die eens met andere spelers willen spelen dan met de vaste club vrienden. Deze organisator van pokertoernooien merkt dat er steeds meer toernooien worden georganiseerd. Volgens die organisator van pokertoernooien zijn er in Nederland elke dag van de week meerdere toernooien (met 'buy-ins' variërend van 10 euro tot 100 euro). Zijn idee is dat momenteel voornamelijk lokale en regionale pokerspelers op zijn toernooien afkomen. Voorheen kwamen de spelers ook vanuit andere regio's naar zijn toernooi. Meerdere deskundigen schetsen een beeld van professionele organisaties die proberen zich op de steeds grotere wordende pokermarkt te richten.

Internetpoker is volgens de deskundigen ook erg populair (geworden). De reden voor deze populariteit is volgens de deskundigen dat de speler hierbij zelf bepaalt wanneer hij gaat spelen, met wie, welke spelvorm en met welke inleg. Het feit dat al vanaf enkele (dollar) centen gespeeld kan worden, zou deze gelegenheid extra aantrekkelijk maken.

Uit een onderzoek dat is uitgevoerd in opdracht van het College van toezicht op de kansspelen blijkt overigens dat in 2005 3,5 procent (ongeveer 277.000 personen) van de Nederlandse internetpopulatie van 18 tot 55 jaar heeft meegedaan aan betaalde interactieve internetkansspelen, waaronder poker. Uit dat onderzoek blijkt dit

percentage de laatste jaren te fluctueren (In 2004 bedroeg dit percentage 5,3 procent en in het jaar 2003 ongeveer 3,8)⁴⁴. De deelname aan poker blijkt uit die onderzoeken weliswaar nog relatief gering ten opzichte van andere internetcasinospellen, maar neemt over de jaren wel in populariteit toe.

6.5

POKER EN VERSLAVING

Uit gesprekken met verslavingsdeskundigen en uit interviews met deskundigen in de media blijkt dat pokerverslaving meer en meer problemen veroorzaakt. In de dagelijkse werkpraktijk worden deze medewerkers in wisselende mate geconfronteerd met pokerverslaving. Sommigen stellen niet tot nauwelijks (aan)meldingen van pokerverslaafden gehad te hebben. Anderen geven aan dat het in toenemende mate een probleem aan het worden is, met name onder jongeren tot twintig jaar. Uit een recent vooronderzoek in Noord-Brabant door hulpverleningsinstantie Novadic-Kentron blijkt dat in de regio Eindhoven zich vorig jaar en dit jaar in totaal twintig jongeren hebben gemeld met pokerschulden. Ook merken de deskundigen een groeiende aandacht voor poker door een toenemende vraag naar informatie over poker. Deze vragen komen meestal van onderzoeksbureaus, gemeenten en van de media, en zelden van pokerspelers. De verslavingsdeskundigen zien mogelijke risico's in de toekomst, omdat poker een aantal elementen in zich heeft die het mogelijk verslavend maken. Hierbij merkt men op dat uit onderzoek blijkt dat kansspelverslaving gemiddeld pas na vijf tot zeven jaar zichtbaar wordt. Volgens de deskundigen hebben verslavende kanspelen de volgende algemene kenmerken (waarvan een deel ook betrekking heeft op poker):

- Er is een korte tijd tussen inzet en uitkomst, waardoor het spel continu spannend blijft;
- Kansen zijn onafhankelijk, terwijl er veelal het idee ontstaat dat er een verband is tussen de vorige en de volgende ronde;
- De aantrekkingskracht van lichten en geluiden en het gerinkel van geld;
- De beloningsstructuur: zo nu en dan een kleine prijs, of een bijna prijs en af en toe een grote prijs. Hierdoor denkt men dat winst mogelijk is;
- Er is een lage inzet, wat het mogelijk maakt om nogmaals een gokje te wagen;
- De bereikbaarheid van gokmogelijkheden en het onschuldige imago.

Verslavingsdeskundigen geven aan dat poker een ander type spel is dan andere kanspelen. Belangrijkste aspect daarbij is volgens verslavingsdeskundigen dat pokeraars wel de mogelijkheid hebben om de uitslag te beïnvloeden en een slechte speler uiteindelijk steeds zal verliezen. Vanwege deze 'natuurlijke' schifting is het spel volgens verslavingsdeskundigen minder verslavend dan andere kanspelen. De Jellinek kliniek verwacht dan ook niet zozeer problemen met pokerverslaving, maar eerder vormen van pokermisbruik, excessief poken.

⁴⁴ Kansspelen via nieuwe media 2005, Monitor betaalde interactieve internetkanspelen en telefonische kansspelletjes, Motivaction, december 2005.

Een aantal verslavingsdeskundigen geeft aan dat vooral jongeren poken en dat juist deze groep extra vatbaar is voor (het ontwikkelen van een) verslaving. In die lijn wijzen zij nadrukkelijk op internetspelletjes (internetpoker) als een extra verslavingsrisico vanwege de minimale (of zelfs het gebrek aan) sociale controle.

Uit de gesprekken met verslavingsdeskundigen ontstaat geen eenduidig beeld over welke vormen van poker meer of minder verslavingspotentie hebben. Zo wordt de anonimiteit van internet enerzijds als risico genoemd, omdat er geen sociale controle op het speelgedrag is. Anderzijds ontbreekt het op internet aan sociale interactie, hetgeen volgens velen het pokerspel juist zo aantrekkelijk maakt.

Uit het gesprek met Horeca Nederland komt naar voren dat het uiteindelijk nadelig voor de horeca kan zijn om pokertoernooien te organiseren of daaraan medewerking te verlenen. Ten eerste vanwege de geldbedragen die op dat moment in het etablissement aanwezig zijn, waarmee het een aantrekkelijke overallocatie wordt. Een tweede nadeel voor horecaondernemers is dat een onderneming geassocieerd gaat worden met poker. Hiermee richt een onderneming zich op een specifieke doelgroep en sluit zij normale horecabezoekers buiten. Dit kan ten koste gaan van de omzet.

6.6 INLEG

De bedragen die besteed worden aan poker hangen volgens deskundigen samen met de spelvorm, de gelegenheid en de frequentie. Volgens deskundigen en openbare bronnen worden structureel vele tientallen pokertoernooien georganiseerd. De aard en omvang van dergelijke toernooien wijkt echter zo van elkaar af dat de deskundigen zich niet wagen aan een rekensom met betrekking tot mogelijke bestedingen. De verschillen tussen de diverse toernooien zijn aanzienlijk. Een groot deel van de toernooien heeft tussen de veertig en tachtig deelnemers, maar er zijn ook toernooien met meer of minder deelnemers. Daarbij gaat het soms om incidentele, maar doorgaans om wekelijkse of maandelijkse 'rebuy' of 'freeze-out' toernooien, al dan niet in combinatie met 'cash games'.

Ook zijn de deelnamekosten per toernooi sterk verschillend. Zo zijn er 'rebuy' toernooien van 10 euro en 'freeze-out' toernooien van 50 euro. Ook daarbij komen echter lagere en aanzienlijk hogere bedragen voor. Daarnaast komt het regelmatig voor dat organisaties wijzigingen aanbrengen in de toernooivorm, de deelnamekosten of het maximum aantal deelnemers. Dit wisselend aanbod maakt het voor de deskundigen onmogelijk om tot enige betrouwbare cijfermatige berekening te komen.

6.7 HANDHAVING

Zoals in hoofdstuk 2 werd gemeld, worden door middel van het handhavingstraject illegale kansspelpraktijken aangepakt. Volgens het ministerie van Justitie is het sociaal en maatschappelijk onwenselijk dat een illegaal en ongecontroleerd aanbod van kansspelen, waaronder poker, bestaat. Op lokaal niveau treden politie, gemeenten, het Openbaar Ministerie en de Belastingdienst sterk in gezamenlijkheid op. Uit de gevoerde gesprekken en berichten in de media ontstaat het beeld dat het optreden tegen illegale

pokertoernooien het afgelopen jaar met succes is geïntensiveerd. Zo zijn diverse toernooien opgerold en uit gesprekken komt naar voren dat (daardoor) onder sommige pokerorganisatoren terughoudendheid bestaat om nieuwe toernooien te organiseren. Gemeenten zoeken vaak hun weg naar VNG, de Belastingdienst en het College van toezicht op de kansspelen om duidelijkheid te krijgen over het wettelijke kader van kansspelen en poker. Gemeenten en ook politie zijn zelf niet altijd op de hoogte van het wettelijk kader van poker en het wettelijk handhavingskader.

7

RESULTATEN EUROPESE ENQUÊTE

7.1

OPZET

Het College van toezicht op de kansspelen heeft begin 2007 een vragenlijst uitgezet bij haar Europese collega's die zich bezighouden met kansspelen. Via een e-mail zijn zeven vragen uitgezet:

1. Is poker considered a game of chance in your jurisdiction?
2. Where is it legal to play poker in your jurisdiction?
3. Is there any illegal poker in your jurisdiction and if yes, how serious would you say it is?
4. Do you have any indication that poker has become more popular in the last year?
5. Would you say that poker is especially popular with certain age groups?
6. If poker has become more popular, is there any indication that this may lead to changes in your legislation or regulation regarding poker?
7. Are there any special developments to report with regard to poker in your jurisdiction, for instance with regard to research, enforcement or prosecution?

Het onderzoek is uitgezet in 33 Europese landen. Binnen sommige landen (Duitsland, Spanje en het Verenigd Koninkrijk) is de vragenlijst naar deelstaten dan wel provincies gestuurd. In bijlage 2 zijn de volledige (Engelstalige) vragen en antwoorden opgenomen. Hieronder geven wij een samenvatting van de resultaten.

7.2

RESULTATEN

Uit de enquête blijkt dat poker in alle landen wordt gezien als een kansspel, behalve in Isle of Man waar momenteel discussie wordt gevoerd over de vraag of poker een kansspel is of een behendigheidsspel. In bijna alle landen is poker in het casino en thuis toegestaan. Enkele landen, zoals Luxemburg, Malta, Oostenrijk en Slowakije geven aan dat poken op internet is toegestaan.

Veel Europese landen melden dat er in hun jurisdictie sprake is van illegale vormen van poker, maar dat dit niet tot grote problemen leidt. In Finland en Denemarken is sprake van ernstigere problemen. De meeste respondenten hebben de indruk dat poker populairder wordt. Hiervoor hebben zij verschillende aanwijzingen, zoals meer pokeraanbod op televisie, de groter wordende populariteit van internetpoker en meer aanvragen voor vergunningen. In Noorwegen wordt iedere twee jaar een enquête gehouden over kanspelgedrag op internet. Uit het laatstgehouden onderzoek (juni 2005) blijkt dat het aantal mensen dat pokert van 9 procent is gestegen tot 25 procent.

Volgens de meeste respondenten is poker vooral populair onder de leeftijdscategorie 25-40 jaar, gevolgd door de groep 15-25 jaar. Meerdere landen (Italië, Luxemburg, Spanje, Zwitserland) geven echter aan niet te beschikken over data met betrekking tot de populariteit van poker onder bepaalde leeftijdsgroepen.

In de meeste landen zal de wetgeving over poker voorlopig niet aangepast worden. Enkele landen geven aan dit wel van plan te zijn, bijvoorbeeld onder andere België, Frankrijk, Malta, Noorwegen, Portugal en delen van het Verenigd Koninkrijk. De overwegingen tot aanpassing van de regelgeving hebben onder meer betrekking op het poken via internet. In verschillende landen lopen op dit moment rechtszaken (en zijn eerdere rechtszaken geweest) waarbij organisatoren van pokertoernooien of clubs vervolgd worden voor het organiseren van poker zonder de vereiste vergunningen.

8

SAMENVATTING EN KERNOBSERVATIES

In dit hoofdstuk vatten wij onze bevindingen samen en geven wij onze belangrijkste observaties.

8.1

SAMENVATTING

Welke vormen van poker worden in Nederland aangeboden?

Uit het onderzoek blijkt dat Texas Hold'em veruit de populairste pokervariant is. Deze variant wordt het meest aangeboden en kan met bekenden worden gespeeld. Volgens de geraadpleegde deskundigen zijn de redenen voor de populariteit van Texas Hold'em dat deze variant veelvuldig in de media aandacht krijgt en daarom bekend is bij een groot publiek. De eerste kennismaking met het pokerspel vindt voornamelijk plaats via vrienden en via internet.

Of Texas Hold'em ook de komende jaren de meest populaire spelvorm blijft is onduidelijk. Volgens deskundigen is Texas Hold'em al enige tijd redelijk constant populair, maar zouden andere vormen ook (weer) populair kunnen worden. Een derde van de onderzochte jongeren geeft aan wellicht in de toekomst andere pokervarianten te gaan spelen. Bijna de helft van de PokerBondleden verwacht in de toekomst ook andere pokervarianten te gaan spelen.

In welke soorten gelegenheden worden deze vormen aangeboden?

Poker wordt aangeboden in Holland Casino (speeltafels en speelautomaten), in speelautomatenhallen (poker op speelautomaten), in zalencentra, snookercentra en cafés. Poker op speelautomaten is veel minder populair. Ook wordt thuis veel gepokerd (de zogenaamde 'home games') en is internet erg populair. Poker is dus zowel in legale als in illegale gelegenheden populair. Uit gesprekken met deskundigen en berichten uit de media blijkt dat het aanbod van het aantal illegale pokertoernooien fors is gestegen. Volgens meerdere geraadpleegde deskundigen worden in Nederland (in ieder geval in de studentensteden) meerdere dagen per week (illegale) pokertoernooien aangeboden.

In het onderzoek is respondenten gevraagd of zij weten welke vormen van georganiseerd poker wettelijk zijn toegestaan. Maar liefst 83 procent van de geraadpleegde jongeren zegt daar niet bekend mee te zijn. Illustratief in dit verband is dat 40 procent van de pokerspelende jongeren die zeggen bekend te zijn met de wettelijke kaders (onterecht) van mening is dat poker op internet legaal is. Ook bezoekers van Holland Casino zijn minder bekend met de wettelijke regels. Het overgrote deel van de leden van de PokerBond is hier naar eigen zeggen wel bekend mee. Toch geeft vijftien procent van de ondervraagde bezoekers van Holland Casino en een derde van de leden van PokerBond (ten onrechte) aan dat poken op Nederlandse en buitenlandse pokersites wettelijk is toegestaan.

Op welke wijze wordt aan deze pokervarianten deelgenomen?

Poker wordt vooral gespeeld met vrienden en kennissen, en via internet. Tijdens de zogenoemde 'home games' worden vooral 'cash games' en 'sit and go' toernooien gespeeld. Op internet worden vooral 'cash games', 'multi table' toernooien en 'sit and go' toernooien gespeeld.

Jongeren spelen voornamelijk op pokerbijeenkomsten met vrienden en kennissen. Poker op een speelautomaat is bij jongeren nauwelijks populair. De deelname aan illegale varianten van poker (georganiseerde pokerbijeenkomsten buiten Holland Casino of internetpoker) geeft een wisselend beeld. Bijna een kwart van de jongeren speelt poker op internet. Jongeren nemen naar eigen zeggen zeer weinig deel aan georganiseerde pokerbijeenkomsten in cafés of clubs. Poker tijdens illegale gelegenheden (internetpoker dan wel georganiseerde pokerbijeenkomsten buiten Holland Casino) is vooral onder de leden van de PokerBond zeer populair. Buitenlandse pokersites zijn daarbij het meest populair: bijna alle leden van de PokerBond zeggen te poken op buitenlandse internet-pokersites. De helft van de leden van de PokerBond neemt daarnaast deel aan georganiseerde pokerbijeenkomsten buiten Holland Casino (bijvoorbeeld in een café of club).

Jongeren zijn honkvast als het gaat om het spelen van poker, terwijl leden van de Pokerbond verwachten in de toekomst ook bij andere gelegenheden te zullen gaan spelen. Twee derde van de pokerende jongeren verwacht niet in de toekomst bij andere gelegenheden te gaan poken. De meerderheid van de jongeren die voornamelijk met vrienden en kennissen in privé-kring speelt, verwacht niet bij andere gelegenheden te gaan spelen, terwijl jongeren die via internet poken aangeven dat zij wel bij andere gelegenheden verwachten te gaan spelen. De jongeren die hebben aangegeven in de toekomst waarschijnlijk wel bij andere gelegenheden te gaan poken, verwachten dit vooral te gaan doen bij Holland Casino.

Het overgrote deel van de jongeren tussen de 15 en 25 jaar heeft in 2006 naar eigen zeggen niet aan een pokertoernooi deelgenomen. De vraag is of deze uitspraken betrouwbaar zijn, aangezien op basis van de berichten in de media en uit gesprekken met deskundigen het beeld opkomt dat het aantal pokertoernooien (en deelname daaraan door jongeren) de laatste tijd fors is toegenomen. De pokerende jongeren die wel hebben deelgenomen aan een pokertoernooi doen dit vooral op internet. Pokertoernooien zijn in het bijzonder voor de ervaren jonge pokerspeler interessant. Het animo onder jongeren (die in 2006 niet aan een pokertoernooi hebben deelgenomen) om deel te nemen aan een dergelijke toernooi is niet groot: meer dan de helft zou daar desgevraagd niet aan deelnemen.

Van de PokerBondleden verwacht meer dan zestig procent in de toekomst ook ergens anders te gaan poken. Deze respondenten verwachten vooral te gaan poken bij Holland Casino en op georganiseerde pokerbijeenkomsten buiten Holland Casino. Het animo onder PokerBondleden om deel te nemen aan een pokertoernooi is zeer groot.

Zijn er duidelijk aanwijsbare groepskenmerken van pokerspelers (bijvoorbeeld leeftijd en geslacht)?

De doorsnee pokerspeler is van het mannelijke geslacht en tussen de 18 en 25 jaar. Het opleidingsniveau van de pokerspeler varieert van MBO, HAVO/VWO tot HBO en is daarmee bij benadering hoger dan het opleidingsniveau van niet-pokerende jongeren. Opvallend is dat het opleidingsniveau van jongeren die 7 Card Stud en Caribbean Stud spelen lager is dan van de jongeren die Texas Hold'em spelen. Het inkomen is veelal 1.000 euro netto per maand of minder.

Dat poker pas recent onder jongeren populair is geworden blijkt uit het feit dat jongeren relatief sinds kort poker spelen: 40 procent van de jongeren speelt korter dan zes maanden poker. Jongeren die poker spelen bij Holland Casino spelen over het algemeen al langer poker: tussen de 12 en 24 maanden. Het merendeel van de PokerBondleden pokert gemiddeld tussen de twee en vijf jaar. Een klein deel, zo'n tien procent pokert al vijf jaar of langer. De ondervraagde pokerende bezoekers van Holland Casino spelen sinds een jaar of vijf poker.

De pokerspeler ziet zichzelf in het algemeen als een amateur. Er zijn daarbij geen verschillen tussen jongeren, PokerBondleden en ondervraagde bezoekers van Holland Casino. Een deel van de PokerBondleden (20%) geeft aan zichzelf semi-prof te vinden.

Jongeren en ondervraagde bezoekers van Holland Casino beschouwen zichzelf als minder goede spelers, terwijl leden van de PokerBond zichzelf over het algemeen beter vinden.

De gemiddelde pokeraar speelt over het algemeen geen andere kansspelen. Alleen de bezoekers van Holland Casino spelen ook nog andere kansspelen. Het betreft dan voornamelijk andere casinospelen. Onder de jongere pokeraars die aan andere kansspelen deelnemen zijn vooral loterijen populair.

De frequentie van het spelen van poker verschilt. Van de ondervraagde jongeren pokerde 45 procent het afgelopen jaar gemiddeld naar eigen zeggen minder dan één keer per maand. Ook hier is het de vraag of dit beeld klopt met de werkelijkheid, gezien de berichten uit de media⁴⁵. De jongeren die meer dan één keer per maand pokerden, speelden in 2006 naar eigen zeggen gemiddeld 3,5 uur per week. Van de jongeren die poker spelen op internetsites speelt meer dan de helft (58%) meer dan één keer per maand. De jongeren die gemiddeld meer dan één keer per maand poker speelden op buitenlandse pokersites, deden dit gemiddeld 4,5 uur per week.

Het zou kunnen zijn dat een beperkte groep jongeren frequent pokert. De leden van de PokerBond speelden in 96 procent van de gevallen gemiddeld meer dan één keer per maand poker. Deze leden spelen gemiddeld twaalf uur per week het pokerspel.

⁴⁵ Uit vergelijkbare buitenlandse onderzoeken blijkt dat jongeren af en toe elke maand spelen. Zie Net Poker Behaviour: Findings from an Online Student Survey, J. Parke, R. Wood, M. Griffiths en J. Rigby, Nottingham Trent University.

Het onderzoek heeft geen eenduidig beeld opgeleverd of jongeren in de afgelopen maanden meer of minder zijn gaan poken. Ongeveer een derde van de jongeren is in de afgelopen maanden minder gaan poken, een derde is meer gaan poken. Ook zijn geen eenduidige uitspraken te doen of jongeren in de toekomst meer of minder gaan spelen. Ongeveer een derde van de geraadpleegde jongeren verwacht dat zij in de toekomst vaker zullen gaan poken. Er zijn daarbij geen opvallende uitschieters naar pokengelegenheid. De ondervraagde PokerBondleden zijn meer gaan poken en gaven aan te verwachten in de toekomst vaker te zullen gaan poken.

Zijn er gevaren verbonden aan pokerspelen en zo ja welke zijn dat?

Een groot deel van de gesproken deskundigen geeft aan zich in toenemende mate zorgen te maken over de gevaren van de stijgende populariteit van het pokerspel, met name onder jongeren. Pokerverslaving heeft pas zeer recent de expliciete aandacht van verslavingsdeskundigen. Bij enkele gesproken deskundigen zijn nog geen *pokerverslaafden* bekend. Bij andere gesproken deskundigen heeft zich recent een aantal *pokerverslaafden* gemeld. De mogelijke verslavingsrisico's die aan poker zijn verbonden, zijn volgens deskundigen vergelijkbaar met die van gokverslaving in het algemeen. Enkele verslavingsdeskundigen wijzen op eerder onderzoek naar kansspelverslaving waaruit blijkt dat kansspelverslaving gemiddeld pas na vijf tot zeven jaar zichtbaar wordt. Deskundigen geven daarbij aan dat dit niet betekent dat zich niemand eerder dan die vijf tot zeven jaar zal aanmelden. Verslavingsdeskundigen merken op dat er nog een verschil is tussen het krijgen van problemen met poken, het verslaafd raken en het zich aanmelden bij de verslavingszorg. Dit geldt volgens enkele deskundigen nog sterker voor jongeren.

Het pokerspel heeft volgens verslavingsdeskundigen meerdere kenmerken van een kansspel in zich, waardoor het mogelijk evenals andere kansspelen verslavend kan werken. Daarbij merken zij op dat poker minder verslavend is dan kansspelautomaten en andere kansspelen die in het casino gespeeld kunnen worden, zoals roulette. Ook bestaat geen eenduidig beeld onder deskundigen over welke vormen van poker meer of minder gevaarlijk zijn. Wel geven deskundigen aan dat jongeren extra vatbaar zijn voor het ontwikkelen van een verslaving. Jongeren spelen zoals gezegd vaak poker op internet. De sociale controle daarop is volgens deskundigen beperkt.

Gevraagd naar de verslavende werking van poker geeft bijna de helft van de pokende jongeren en bijna veertig procent van de leden van de PokerBond aan poker niet verslavend te vinden. Een kwart van de jongeren vindt overigens dat poker wel verslavend is. Van elk van de ondervraagde groepen is meer dan de helft van mening dat poker niet meer verslavend is dan andere gokspelen. Meer dan de helft van de pokende jongeren en leden van de PokerBond vindt poker leuker worden naarmate men het vaker speelt. De vraag is of deze uitspraken betrouwbaar zijn. Zo wijzen deskundigen bij deze resultaten op het feit dat dit een zelfbeeld betreft en dat dit zelfbeeld niet altijd hoeft overeen te stemmen met de werkelijkheid. Inzake de verslavingspotentie lijkt er dus verschil te zitten tussen de mening van deskundigen en de mening van de pokerspelers.

Over de vraag of poker een kansspel of een behendigheids spel is, zijn de meningen onder de respondenten verdeeld. De meeste jongeren vinden poker een kansspel en geen behendigheids spel. Toch vindt nog bijna een derde van de jongeren dat poker een behendigheids spel is. De helft van de ondervraagde pokerende bezoekers van Holland Casino is van mening dat poker een behendigheids spel is, terwijl bijna alle PokerBondleden vinden dat poker een behendigheids spel is. De overgrote meerderheid van alle respondenten geeft aan beter te worden naarmate men het pokerspel vaker speelt, terwijl ruim een derde van de bezoekers van Holland Casino die mening is toegedaan. Deskundigen geven aan dat poker een kansspel is, maar tevens dat het elementen van behendigheid in zich heeft.

Wat zijn de geschatte bestedingen onderverdeeld naar deelnamevormen en verdeling legaal illegaal?

De bestedingen onder de drie groepen lopen zeer uiteen. Het aantal respondenten dat een bedrag heeft ingevuld is bij pokerende jongeren en pokerende bezoekers van Holland Casino dermate laag dat er geen betrouwbare uitspraken over zijn te doen. De bedragen met betrekking tot deze twee groepen hieronder zijn dan ook indicatief.

Meer dan de helft van de pokerende jongeren geeft aan dat zij niet om geld poken. Het merendeel van de jongeren dat aangeeft wel om geld te spelen, zegt meer geld uit te geven aan poker dan aan (andere) kansspelen. Jongeren besteden (qua inzet) per persoon op jaarbasis gemiddeld 420 euro aan poker. Daarvan wordt 250 euro ingelegd bij illegale pokerspelen. Het grootste deel daarvan wordt ingelegd op internet.

Uit het onderzoek blijkt dat van de jongeren die aangeven om geld te spelen de helft aangeeft over het algemeen quitte te spelen. De groep pokerspelende jongeren die aangeeft gemiddeld per maand winst te maken is net zo groot als de groep die zegt gemiddeld verlies te maken. Zowel het winstbedrag als het verliesbedrag bedraagt naar eigen zeggen tien euro of minder per maand.

Slechts tien procent van de jongeren denkt dat zij in de toekomst met meer inzet gaan spelen. De meerderheid van de jongeren (60%) verwacht in de toekomst niet met meer inzet te gaan poken.

Leden van de PokerBond leggen per persoon op jaarbasis gemiddeld 9.200 euro in aan poker. Van de gemiddelde totale inleg aan poker wordt 8.400 euro ingezet bij illegale pokerspelen (gelegenheden buiten Holland Casino en op internet). Het grootste deel daarvan wordt ingezet op internet: 8.200 euro

De meeste PokerBondleden maken naar eigen zeggen per maand gemiddeld genomen winst. Aangezien poker voor een belangrijk deel een kansspel is, is de vraag of deze uitspraken betrouwbaar zijn. Ongeveer een kwart van de leden van de PokerBond speelt quitte. De leden van de PokerBond die aangeven gemiddeld verlies te maken zeggen dat het verlies per maand tussen de twintig en vijftig euro bedraagt. Een overgrote meerderheid (89%) van de leden van de PokerBond geeft aan poker meer geld uit dan aan (andere) kansspelen.

Van de ondervraagde leden van de PokerBond verwacht bijna zestig procent in de toekomst met meer inzet gaan spelen. Van de PokerBondleden die aangeven dat zij het meest poker spelen met vrienden en kennissen geeft een derde aan niet te verwachten met meer inzet te gaan spelen, terwijl een derde van de PokerBondleden dat aangeeft bij andere gelegenheden te gaan spelen juist wel verwacht in de toekomst met meer inzet te gaan spelen.

Dient er meer handhavend te worden opgetreden?

Gezien de (verkenkende) aard van het onderzoek is het niet aan ons als onderzoekers om uitspraken te doen over de vraag of er al dan niet meer handhavend opgetreden zou moeten worden.

Zijn er redenen om wijzigingen aan te brengen in de wettelijke regeling met betrekking tot poker?

Uit de Europese enquête van het College van toezicht op de kansspelen blijkt dat poker in alle landen wordt gezien als een kansspel, met uitzondering van Isle of Man waar een discussie wordt gevoerd over de vraag of poker een kansspel is of een behendigheids spel. Op basis van de gesprekken lijkt er geen overtuigende reden te zijn om wijzigingen aan te brengen in de wettelijke regeling met betrekking tot poker. Mede gelet op het gegeven dat een wetswijziging in behandeling is op grond waarvan Holland Casino gedurende een proefperiode de mogelijkheid krijgt kansspelen – waaronder poker – via internet aan te bieden.

8.2

KERNOBSERVATIES

Er zijn veel mogelijkheden om te poken (via Holland Casino, illegale pokertoernooien, thuispoken, poker via internet en op speelautomaten). Daarbij lijkt het thuispoken met vrienden en poken via internet het populairst.

Poker is populair (niet alleen in Nederland, zie de resultaten van het Europese onderzoek van het College van toezicht op de kansspelen) en zal een vaste plek krijgen in het speelaanbod. Over de vorm, de omvang en de duur zijn (nog) geen uitspraken te doen. Poker is (nog) geen maatschappelijk probleem, er zijn over het algemeen geen verontrustende gegevens uit het onderzoek naar voren gekomen. Desalniettemin valt een aantal zaken op die om aandacht vragen.

Zo geeft toch een kwart van de ondervraagde jongeren en een kwart van de leden van PokerBond aan dat poker verslavend werkt. Bovendien zegt het merendeel van de jongeren aan poker meer geld uit te geven dan aan andere kansspelen. Verder geven leden van de PokerBond aan gemiddeld 12 uur per week te poken. Jongeren die meer dan één keer per maand poken doen dat gemiddeld 3,5 uur per week. Van de jongeren die poker spelen op internetsites speelt meer dan de helft meer dan één keer per maand. De jongeren die meer dan één keer per maand poker speelden op buitenlandse pokersites, deden dit gemiddeld 4,5 uur per week. Voor die groepen lijkt poker een intensieve vorm van vrijetijdsbesteding.

Dertig procent van respectievelijk de geraadpleegde jongeren en de bezoekers van Holland Casino verwacht in de toekomst vaker poker te gaan spelen (leden van de PokerBond zelfs 54%). Poker blijft dus naar alle waarschijnlijkheid populair. Leden van de PokerBond en bezoekers van Holland Casino geven daarbij aan dat ze verwachten met meer inzet te gaan spelen.

Verslavingsdeskundigen hebben pas zeer recent te maken gekregen met pokerverslaafden. Zij maken zich steeds meer zorgen over de verslavingsrisico's van het pokerspel, en met name onder jongeren. Verslavingsdeskundigen geven aan dat de mogelijke gevaren van poker vergelijkbaar zijn met die van gokverslaving in het algemeen. Uit recente berichtgeving blijkt dat jongeren in financiële problemen kunnen komen als gevolg van poken.

Met name de pokerende jongeren vormen een groep om goed in de gaten te houden. Zij vormen een grote kwetsbare groep pokeraars. Zij zijn extra vatbaar voor het ontwikkelen van een verslaving. Daarnaast lijkt het winstelement het ontspanningselement van poker te overstijgen. Ook spelen jongeren, zo blijkt uit ons onderzoek, vaak poker op internet. De sociale controle is, ondanks de interactie, daarbij beperkt. Ook valt het stoere, slimme en onschuldige imago (in de media) van poker op, mede ingegeven door vele succesverhalen. Dit verleidt jongeren tot het pokerspel. Het verdient aanbeveling om met name de populariteit van poker onder jongeren consequent te (blijven) volgen. Alle partijen hebben (en nemen) daarbij een eigen verantwoordelijkheid. Ook hier geldt het adagium: voorkomen is beter dan genezen.

Opvallend is verder de onbekendheid met de wettelijke regels voor poker. Jongeren maar ook leden van de Pokerbond weten niet altijd even goed welk pokeraanbod wettelijk is toegestaan. Ook bij gemeenten bestaat nogal eens onduidelijkheid over het wettelijk kader van poker. Zij zoeken (en vinden) met enige regelmaat informatie en expertise bij anderen, zoals de VNG, de Belastingdienst en het College van toezicht op de kansspelen. Gerichte communicatie over de wettelijke regels zou geen overbodigheid zijn.

Illegale toernooien blijven populair. Uit gesprekken en berichten uit de media blijkt dat dit in een enkel geval ook de aandacht trekt van het criminele circuit (onder meer bij de exploitatie van pokergelegenheden, zoals voorheen bij illegale casino's). Inmiddels zijn tenminste vier pokerlocaties overvallen (waarbij begin 2007 zelfs een dode viel te betreuren).

De illegale pokertoernooien worden recentelijk intensief en met succes aangepakt, waarbij onze indruk is dat goed wordt samengewerkt tussen de organisaties belast met de handhaving. Er is en zal altijd een illegaal aanbod blijven. Het is niet aan de onderzoekers om uitspraken te doen over de vraag of er al dan niet meer handhavend opgetreden zou moeten worden. Gerichte voorlichting over de wettelijke kaders van poker in combinatie met het continueren van stringente handhaving helpt bij het zoveel mogelijk voorkomen van het organiseren van illegale pokertoernooien. Hierdoor wordt het animo om deel te nemen aan dergelijk toernooien mogelijk ook kleiner.

Door de toenemende populariteit van internetpoker is aanpassing in de wettelijke regelgeving te overwegen. De huidige wetgeving houdt immers geen rekening met internetpoker. In Nederland is wel een wetsvoorstel in behandeling om internetpoker via Holland Casino toe te staan. In de meeste landen zal de wetgeving over poker voorlopig niet aangepast worden, zo blijkt uit de resultaten van een Europees onderzoek van het College van toezicht op de kansspelen. Slechts enkele landen zijn dit wel van plan. De motieven daarvoor zijn vooral gelegen in het poken op internet.

Ten slotte is er nog de veelgevoerde discussie of poker een kansspel is of een behendigheids spel. In onze ogen moet hier een onderscheid gemaakt worden tussen de juridische en feitelijke (in spraakgebruik gehanteerde) definitie. Juridisch gezien valt poker onder de Wet op de kansspelen en is daarmee een kansspel. De feitelijke beleving ligt genuanceerder. Uit ons onderzoek blijkt dat onder de respondenten de meningen verdeeld zijn (PokerBondleden vinden poker een behendigheids spel, jongeren oordelen hier wisselend over). Wij zijn van mening dat het een kansspel is, dat zeer zeker behendigheids elementen in zich heeft (meer dan bijvoorbeeld roulette of black jack). Oefening baart hier dus enige kunst.

9

SUMMARY AND MAIN OBSERVATIONS

There are many opportunities to play poker (at Holland Casino, illegal poker tournaments, playing poker at home and poker on the internet). It seems the most popular is playing poker at home with friends and playing poker on the internet.

Poker is popular (not only in the Netherlands, as witnessed by the results of a European inquiry from the Netherlands gaming control board) and will get a definite place in the games proffered. As yet it is not possible to comment on the form, the range and the time span. Poker is (as yet) not a social problem, there are no unsettling figures emanating from the research. Nevertheless, a number of issues are noticeable.

A quarter of the young people interviewed and a quarter of the members of the Poker Association indicated that poker was addictive. Additionally, the majority of the young people said they spent more on poker than on other games of chance. Furthermore, members of the Poker Association indicated that they play poker on average 12 hours per week. Young people who play poker more than once a month play on average 3½ hours per week. More than half of the young people who play poker on the internet play on average more than once a month. The young people who play poker on average more than once a month on poker sites play on average 4½ hours per week. For these groups, poker seems to be an intense way of spending their leisure time.

Thirty percent of, respectively, the interviewed young people and the guests of Holland Casino expect to play poker more often in the future (even 54 % for members of the Poker Association). Therefore, in all probability poker will remain popular. Moreover, members of the Poker Association and guests of Holland Casino indicate that they expect to play with greater financial input.

Experts in the field of addiction only since very recently have any experience with poker addicts. They have a growing concern about the risks of addiction, especially amongst young people. They indicate that the possible risks of poker are comparable to those of gambling addiction in general. In recent news reports it was stated that young people can get into financial problems because of playing poker.

In particular the poker-playing young people form a group to be closely observed. They form a large group of poker players. They are particularly vulnerable for the development of an addiction. Furthermore, it seems from the research that young people often play poker on internet. The social control is therefore limited. Also the cool, smart and innocent image (in the media) is noticeable, often inspired by many success stories. It is recommended that in particular the popularity of poker amongst young people should be (continued) to be followed. Moreover, all parties involved have (and take) their own responsibility.

Furthermore, the unfamiliarity with the legal regulations for poker is noticeable. Young people but also members of the Poker Association do not always know very well what is allowed and what is not allowed. Local authorities also frequently are unsure about the legal framework of poker. They quite regularly search for (and find) information with institutions such as the Association of Netherlands Municipalities, the Tax Office and the Netherlands gaming control board. Targeted communication about the legal regulations would therefore be advisable.

Illegal tournaments remain popular. From discussions and reports in the media, it seems that, occasionally, this also attracts the attention of criminals (for instance, the operation of poker facilities, such as previously with illegal casinos). At the moment, at least four poker locations have been raided (in which, at the start of 2007, regrettably even somebody was killed).

The illegal poker tournaments were recently tackled intensively and with success, giving the impression that there is good cooperation between the enforcement agencies. There is, and will always remain, an illegal supply. The researchers don't think that it is up to them to give an answer to the question whether more enforcement is needed. In combination with the continuation of stringent enforcement, targeted information about the legal framework of poker helps, with as much prevention as possible from holding illegal poker tournaments.

Due to the increasing popularity of internet poker, adjustments to the legal regulations should be considered. At the moment, the Netherlands Act on games of chance does not allow internet poker, but a bill is in progress to allow Holland Casino to offer internet poker. As can be derived from the results of the European inquiry by the Netherlands gaming control board, in most countries gaming legislation shall not be adjusted for the time being with a view to the popularity of poker. Only a few countries are planning to do this. The motives for this are mainly the popularity of poker on the internet.

Finally, there is still a much aired discussion whether poker is a game of chance or a game of skill. A distinction should be made between the legal definition and actual perception of poker. From a legal viewpoint, poker comes under the Act on Games of Chance and is therefore a game of chance. In reality it is more subtle. From the research it seems that the opinions of the respondents were divided (members of the Poker Association consider poker a game of skill, young people vary in judgement about it). Poker could best be described as a game of chance which includes very definite elements of skill (more than roulette and black jack, for example). This probably explains the popularity of the game.

BIJLAGE 1: UITLEG OVER POKEREN

Doel van het spel poker is altijd om een zo hoog mogelijke combinatie van een aantal kaarten te krijgen te verkrijgen en daarmee de (gezamenlijk bij poker aan een speeltafel) opgebouwde pot te winnen.

Opbouw kaartwaarde

De opbouw van de kaartwaarde is als volgt, waar bij de Royal Flush de hoogste kaartwaarde is.

Royal Flush

Vijf opeenvolgende kaarten van dezelfde kleur met de aas als hoogste kaart.



Straight Flush

Vijf opeenvolgende kaarten van dezelfde kleur.



Four of a Kind - Quads

Vier kaarten met dezelfde puntenwaarde.



Full House of Full Boat

Drie kaarten met dezelfde puntenwaarde, gecombineerd met twee kaarten met dezelfde puntenwaarde.



Flush

Vijf willekeurige kaarten van dezelfde kleur.



Straight

Vijf opeenvolgende kaarten van verschillende kleur.



Three of a Kind or a Set

Drie kaarten met dezelfde puntenwaarde.

**Two Pair**

Twee kaarten met dezelfde puntenwaarde, gecombineerd met nog eens twee kaarten met dezelfde puntenwaarde.

**Pair**

Twee kaarten met dezelfde puntenwaarde.

**High Card**

De hand met de hoogste kaart wint.

Spelverloop

Omdat Texas Hold'em de meest voorkomende speelvariant is, leggen we deze speelvariant hieronder verder uit.⁴⁶ De uitleg gaat gemakshalve uit van een pokerspel aan een speeltafel. Het spel op een speelautomaat is overeenkomstig, met dien verstande dat tegen de bank wordt gespeeld en niet tegen elkaar.

De speler links van de dealer (diegene die de kaarten schud en neerlegt)⁴⁷ legt een bedrag in (de zogenaamde Small Blind: dit bedrag ligt op voorhand vast), de speler links van die speler en volgende leggen minimaal hetzelfde bedrag in de (de big blind, meestal het dubbele van de Small Blind). Elke speler die zich daarna inkoopt moet minimaal het bedrag van de big blind inleggen. De dealer deelt allen die ingezet hebben twee kaarten. Op het moment dat iedere speler die dat wenst evenveel heeft bijgedragen aan de pot worden drie kaarten van de overblijvende stapel in het midden van de tafel gelegd (de 'flop'). Elke speler heeft als hij aan de beurt is de volgende opties:⁴⁸

⁴⁶ Pokervarianten anders dan Texas Hold'em verlopen volgens dezelfde principes, het verschil zit meestal in het aantal kaarten dat men op de hand heeft, een verplichte inzet voor alle spelers (ante) of een andere waardering van kaartcombinaties. In de expertgesprekken wordt door pokersdeskundigen opgemerkt dat pokervarianten die tegen een bank gespeeld worden eigenlijk geen echt poker zijn. Dit vanwege het feit dat de speler uiteindelijk altijd verliest van de bank, of het casino. Varianten van poker waarbij niet tegen medespelers, maar tegen de bank wordt gespeeld zijn Caribbean Stud Poker en Pai Gow Poker.

⁴⁷ Steeds is een andere speler de dealer.

⁴⁸ De beschrijving van deze opties zijn afkomstig van www.pokerbond.nl.

- Checken: De speler kiest ervoor geen extra geld in te zetten. Als geen van de andere spelers extra inzet vervolgd het spel met de volgende ronde, als iemand na de speler inzet moet er gekozen worden uit Fold, Call of Reraise.
- Folden: De speler legt zijn kaarten neer en neemt niet meer deel aan het huidige spel. Hij kan geen aanspraak meer maken op de pot.
Bet/raisen: De speler bepaald de inzet te verhogen en dit was nog niet gebeurd.
- Call: Een andere speler heeft de inzet verhoogd en de speler beslist mee te gaan zonder de inzet verder te verhogen.
- Reraise: Een andere speler heeft de inzet reeds verhoogd, maar de speler kiest ervoor deze nogmaals te verhogen.

Wanneer alle spelers evenveel hebben ingezet als het hoogste bod (gelijk komen met het hoogste bod noemt men een 'call') dan krijgt men een vierde kaart op tafel (de zogenaemde 'turn'). De vijfde kaart komt op tafel volgens dezelfde principes als de turn (deze kaart is de 'river').

Spelers kunnen op elk moment 'all-in' gaan. Zij zetten dan al hun eigen fiches in die op tafel staan. Het spel gaat dan gewoon verder. Heeft een speler alle andere tegenspelers eruit geboden, dan wint hij de pot zonder zijn kaarten te tonen. Het is mogelijk dat hij de hoogste kaartcombinatie bezat, maar het had ook bluff(poker) kunnen zijn. Spelers laten over het algemeen hun kaarten niet graag zien, ook niet als het spel is afgelopen, omdat dat iets zegt over de manier van spelen. Tonen de spelers hun kaarten ('showdown') dan worden deze kaarten onderling in waarde vergeleken.

Poker aan tafel kan zowel als 'cash game' als in een toernooivorm gespeeld worden. Bij een 'cash game' koopt elke speler zich voor een bepaald bedrag in en krijgt daarvoor chips / fiches die exact dat bedrag waard zijn. Dit bedrag hoeft niet voor elke speler gelijk te zijn, meestal zit er wel een maximum aan. Daarna wordt gepokerd met blinds die steeds gelijk blijven. Als een speler door zijn chips (fiches) heen is, kan deze speler nogmaals inkopen en proberen weer wat terug te winnen. Alle spelers kunnen op elk moment stoppen en dus hun winst of verlies pakken. In de praktijk speelt men vaak door tot het einde of tot een bepaalde tijd, omdat men niet te boek wil staan als een speler die na winst van een grote pot de tafel verlaat.

Een toernooivorm werkt veelal met een prijzensysteem. Er wordt geen geld gewonnen maar fiches die punten vertegenwoordigen. Na afloop van het toernooi vertegenwoordigen de fiches weer een bepaalde geldwaarde. Elke speler legt eenzelfde bedrag in de pot en krijgt evenveel fiches. Er wordt meestal gespeeld met blinds die gedurende het spel oplopen. Er wordt doorgespeeld totdat 1 speler alle fiches heeft verzameld. Deze pakt de pot, of de pot wordt verdeeld over de beste spelers gekoppeld aan de eind-ranking.

De op dit moment populaire speelvorm is Texas Hold'em. Texas Hold'em kan in de 'Limit'-variant, de 'No Limit'-variant en de 'Pot Limit'-variant worden gespeeld.⁴⁹ De 'Limit'- en 'No Limit'-variant worden verreweg het meest gespeeld. De 'Limit'-variant

⁴⁹ 'Pot Limit' is een variant die vooral bij Omaha veel wordt gespeeld, maar ook bij Texas Hold'em gespeeld kan worden. De maximale inzet is dan wat er op dat moment in de pot zit.

kent een gelimiteerde inzet per speelronde, waar de 'No Limit'-variant geen gelimiteerde inzet per speelronde kent. Andere spelvormen verlopen volgens dezelfde principes. Het verschil zit hem dan vaak in het aantal kaarten dat men op de hand heeft.

Andere voorkomende vormen van poker zijn:

- Texas Hold'em (High)
- Omaha High
- Omaha High/Low
- Seven Card Stud
- '5-card draw'
- Chinees Poker
- Draw

Varianten op poker die niet tegen medespelers, maar tegen de bank worden gespeeld zijn Caribbean Stud Poker en Pai Gow poker, alsmede op speelautomaten.

BIJLAGE 2: RESULTATEN EUROPESE ENQUÊTE COLLEGE VAN TOEZICHT OP DE KANSSPELEN

	1. Is poker considered a game of chance in your jurisdiction?	2. Where is it legal to play poker in your jurisdiction?	3. Is there any illegal poker in your jurisdiction and if yes, how serious would you say it is?	4. Do you have any indication that poker has become more popular in the last year?	5. Would you say that poker is especially popular with certain age groups?	6. If poker has become more popular, is there any indication that this may lead to changes in your legislation or regulation regarding poker?	7. Are there any special developments to report with regard to poker in your jurisdiction, for instance with regard to research enforcement or prosecution?
Austria	- yes Poker is a game of chance from the view of the legal regulations. This was confirmed by a judgement of the Higher Administrative Court of Austria in 2005.	Poker may be offered to the public legally in casinos or in internet only for licensees.	- yes, some problems with illegal offers in card casinos or in internet; internet offers can be punished or prevented only with difficulty.	- yes; the legitimate supply by official licensees is growing by increasing demand.	-	- no no special replementation on POKER necessary (part of Austrian law on games of chance); illegal offers are prosecuted as successful as possible; see 1.	- not yet; only licensees have to report about the complete supply regularly.
Belgium	- yes	- casinos - (at home) with friends or family - if it is not for commercial/profit-making purposes	- yes, some problems	- yes, namely: the organization of tournaments by clubs and advertisement made by TV and the popularity of Texas hold'em poker.	- yes (15 – 25) - yes (25 – 40)	- yes, namely: a legislation already exists allowing it into casinos but allowing it on the Internet could be considered.	- yes, namely: other possibilities of playing in casinos, organization of more tournaments are other possible solutions. Repression on illegal poker gambling is frequent and constant.
Bulgaria	- yes	- casinos	- yes, some problems	- no	- yes (above 40)	- yes, namely:	- yes, namely:

	1. Is poker considered a game of chance in your jurisdiction?	2. Where is it legal to play poker in your jurisdiction?	3. Is there any illegal poker in your jurisdiction and if yes, how serious would you say it is?	4. Do you have any indication that poker has become more popular in the last year?	5. Would you say that poker is especially popular with certain age groups?	6. If poker has become more popular, is there any indication that this may lead to changes in your legislation or regulation regarding poker?	7. Are there any special developments to report with regard to poker in your jurisdiction, for instance with regard to research enforcement or prosecution?
Croatia	- yes	- casinos	- yes, but no concern	- yes	- yes (25 – 40)	- no	- no
Czech Republic	- yes	- casinos	- no	- no	- yes (25 – 40)	- no	- no
Denmark	- yes	- casinos - the Internet - (at home) with friends or family	- yes, serious problems	- yes, namely: In clubs, Internet and at restaurants	- yes (15 – 25) - yes (25 – 40)	- no	- yes, namely: There is a number of penal court cases against private poker clubs pending for the lower courts.

	1. Is poker considered a game of chance in your jurisdiction?	2. Where is it legal to play poker in your jurisdiction?	3. Is there any illegal poker in your jurisdiction and if yes, how serious would you say it is?	4. Do you have any indication that poker has become more popular in the last year?	5. Would you say that poker is especially popular with certain age groups?	6. If poker has become more popular, is there any indication that this may lead to changes in your legislation or regulation regarding poker?	7. Are there any special developments to report with regard to poker in your jurisdiction, for instance with regard to research enforcement or prosecution?
Estonia	- yes	- casinos	- no	- no	- no	- no	- no
Finland	- yes	- casinos	- yes, serious problems	- yes, namely: Gaming Administration Unit is frequently asked how to arrange poker tournaments. There are poker programmes on television and columns on magazines about poker. The Peluuri Helpline for gamblers has received many phone calls from netpoker players this year.	- yes (15 – 25) - yes (25 – 40)	- no	- yes, namely: There is one poker case pending in the Court of Appeal. District Court sentenced seven persons to pay fines because they had been running poker tournaments without a licence.

	1. Is poker considered a game of chance in your jurisdiction?	2. Where is it legal to play poker in your jurisdiction?	3. Is there any illegal poker in your jurisdiction and if yes, how serious would you say it is?	4. Do you have any indication that poker has become more popular in the last year?	5. Would you say that poker is especially popular with certain age groups?	6. If poker has become more popular, is there any indication that this may lead to changes in your legislation or regulation regarding poker?	7. Are there any special developments to report with regard to poker in your jurisdiction, for instance with regard to research enforcement or prosecution?
France	- yes	- casinos - card rooms/clubs - (at home) with friends or family In fact, Texas hold'em poker is to be introduced very soon in law on casinos, certainly before the end of the year. Stud poker is legal from years now in French casinos, but I think your question is about Texas hold'em poker. This last game is already legal in 'cercles de jeux', sort of clubs where members can only enter.	- yes, some problems Poker on website will be still illegal, a very next law organizing more precisely the possible prosecution.	- yes, namely:	- yes (25 – 40)	- yes, namely:	- yes, namely:

	1. Is poker considered a game of chance in your jurisdiction?	2. Where is it legal to play poker in your jurisdiction?	3. Is there any illegal poker in your jurisdiction and if yes, how serious would you say it is?	4. Do you have any indication that poker has become more popular in the last year?	5. Would you say that poker is especially popular with certain age groups?	6. If poker has become more popular, is there any indication that this may lead to changes in your legislation or regulation regarding poker?	7. Are there any special developments to report with regard to poker in your jurisdiction, for instance with regard to research enforcement or prosecution?
Germany (Bavaria)	- yes (as long as the players set money as a stake)	- casinos	- yes, some problems	- yes, namely: (We are confronted with many questions by the local administrations due to a growing number of poker-tournaments trying to avoid the qualification as a game of chance by asking only for a starting 'fee' between 15 and 50 € and excluding any further payments during the tournament. The cause of this fast development has to be seen in the popular tv-presentations of Las Vegas and other American poker tournaments.)	- no (We don't have statistical data on this question)	- no	- yes, namely: (We felt obliged to give some preliminary explanations to our local administrations on how to deal with the poker-tournaments, especially on the question which conditions have to be fulfilled that a poker tournament is not to be qualified as an illegal game of chance.)
Germany (North Rhine Westphalia)							

	1. Is poker considered a game of chance in your jurisdiction?	2. Where is it legal to play poker in your jurisdiction?	3. Is there any illegal poker in your jurisdiction and if yes, how serious would you say it is?	4. Do you have any indication that poker has become more popular in the last year?	5. Would you say that poker is especially popular with certain age groups?	6. If poker has become more popular, is there any indication that this may lead to changes in your legislation or regulation regarding poker?	7. Are there any special developments to report with regard to poker in your jurisdiction, for instance with regard to research enforcement or prosecution?
Hungary	- yes In case the game meets the concept of game of chance described in the Gambling Act (paying a stake, prize, winning or losing exclusively or mostly depends on luck).	- casinos. In the form of live game under the conditions written in article 1 above. Exclusively those would be allowed to operate an on-line poker room through telecomm. systems and means who are allowed to operate casinos anyway (state game organiser, a business company owned by the state game organiser, an economic organisation with majority state share or within a concession activity a concession company). In any other case – depending on the circumstances of the case – the activity is to be considered as a crime of organising illegal gambling or an offence.	- yes, some problems Taking into consideration what is written in articles 1 and 2, both in live poker having no licence and in Internet poker. If we receive information about it, we report it to the competent police authority	- yes, namely: Widening the choice of games of casinos (different types of poker and poker tournaments) and the Internet	- yes (25 – 40) We have information only about the legal games, i. e those which are played in casinos.	This is a question of legislation, it is not the competence of the Gaming Board. We indicated previously in the GREF country report that creating the overall gambling strategy is under way, this subject may be a part of it.	- yes, namely: In the recent years the Gaming Board have made several reports to the police authorities about the two types of cases written in article 3, however we can not report specific results on these cases yet.

	1. Is poker considered a game of chance in your jurisdiction?	2. Where is it legal to play poker in your jurisdiction?	3. Is there any illegal poker in your jurisdiction and if yes, how serious would you say it is?	4. Do you have any indication that poker has become more popular in the last year?	5. Would you say that poker is especially popular with certain age groups?	6. If poker has become more popular, is there any indication that this may lead to changes in your legislation or regulation regarding poker?	7. Are there any special developments to report with regard to poker in your jurisdiction, for instance with regard to research enforcement or prosecution?
Iceland	- yes	- (at home) with friends or family	- yes, some problems	- yes, namely: Net poker (Texas Hold'em) has become popular mainly due to TV shows on World Poker Games. Commercials during sports events on TV from the company Betsson.com have also had effect.	- yes (25 – 40)	- no	- no
Ireland							
Italy	- yes	- casinos - (at home) with friends or family	- yes, serious problems	- no	- no	- no	- no
Lithuania	- yes	- casinos	- yes, but no concern	- no	- no	- no	- no

	1. Is poker considered a game of chance in your jurisdiction?	2. Where is it legal to play poker in your jurisdiction?	3. Is there any illegal poker in your jurisdiction and if yes, how serious would you say it is?	4. Do you have any indication that poker has become more popular in the last year?	5. Would you say that poker is especially popular with certain age groups?	6. If poker has become more popular, is there any indication that this may lead to changes in your legislation or regulation regarding poker?	7. Are there any special developments to report with regard to poker in your jurisdiction, for instance with regard to research enforcement or prosecution?
Luxembourg	- yes, poker is considered as a game of chance, because, based on the skills of a common human being, the probabilities to win depend more from the chances the player has or has not, as from his skills.	- casinos yes - card rooms/clubs If it has been authorized as gaming house, yes. - the Internet If the legal or natural person liable for the Internet site has been authorized to organize games of chance, yes. - (at home) with friends or family yes	- probably yes, but no concern	- no	- no	- no	- no
Malta	- yes	- casinos - the Internet	- no	- yes, namely: Online Poker	- yes (25 – 40)	- yes, namely: New Regulations to establish Cardrooms	- yes, namely: The Authority carries research on the regulation of online poker
Monaco	- yes	- casinos	- no	- yes, namely:	- yes (25 – 40)	- no	- no

	1. Is poker considered a game of chance in your jurisdiction?	2. Where is it legal to play poker in your jurisdiction?	3. Is there any illegal poker in your jurisdiction and if yes, how serious would you say it is?	4. Do you have any indication that poker has become more popular in the last year?	5. Would you say that poker is especially popular with certain age groups?	6. If poker has become more popular, is there any indication that this may lead to changes in your legislation or regulation regarding poker?	7. Are there any special developments to report with regard to poker in your jurisdiction, for instance with regard to research enforcement or prosecution?
Norway	- yes	- (at home) with friends or family	- yes, some problems	- yes, namely: We have a questionnaire about internet gambling behavior twice a year. From June 2005 the percentages that are playing poker has increased from 9procent to 25procent December 2005 (We are working on this years analyses – not finish.)	- yes (15 – 25) - yes (25 – 40)	- yes, namely: The Ministry has just started reviewing the internet legislation into more enforceable efforts	- yes, namely: The helpline has registered increasing in problem gambling caused by poker, lately in a poker tournament case at a local court in Bergen the decision was in favors of the Authority (Contact Bård Eikeset if you want more information)
Poland	- yes	- casinos	we have not such specific information	- yes, namely: in casinos	we have not such specific information	- no	- no
Portugal	- yes	- casinos	- yes, some problems	- yes, namely:	- yes (15 – 25) - yes (25 – 40) - yes (above) - no	- yes, namely: I'm preparing a project in order to change the legislation regarding poker	- no

	1. Is poker considered a game of chance in your jurisdiction?	2. Where is it legal to play poker in your jurisdiction?	3. Is there any illegal poker in your jurisdiction and if yes, how serious would you say it is?	4. Do you have any indication that poker has become more popular in the last year?	5. Would you say that poker is especially popular with certain age groups?	6. If poker has become more popular, is there any indication that this may lead to changes in your legislation or regulation regarding poker?	7. Are there any special developments to report with regard to poker in your jurisdiction, for instance with regard to research enforcement or prosecution?
Slovak Republic	- yes	- casinos - the Internet - gambling games operated by means of gambling machines and gambling games operated by means of technical equipment (Video Games)	- no	- no Note: Since 2006, new type of poker (Texas Hold'em Poker) is provided by both casinos' operators in Slovakia. At the same time were extended poker games on internet with e-Texas Hold'em Poker.	Note: There has not been made any survey in this area.	- no – our jurisdiction does not define poker independently. Poker is defined in the game plan under the 'live games' in casino, gambling games operated by means of gambling machines and gambling games operated by means of technical equipment (Video Games).	- no
Slovenia	- yes	- casinos	- yes, some problems	- yes, namely: Texas Hold'em Poker	- yes (25 – 40)	- no	- no
Spain (national government)	- yes	- casinos	- yes, but no concern	- no	- no	- no	- no
Spain (Basque Country)	- yes	- casinos	- no	- no	- yes (above 40)	- no	- no

	1. Is poker considered a game of chance in your jurisdiction?	2. Where is it legal to play poker in your jurisdiction?	3. Is there any illegal poker in your jurisdiction and if yes, how serious would you say it is?	4. Do you have any indication that poker has become more popular in the last year?	5. Would you say that poker is especially popular with certain age groups?	6. If poker has become more popular, is there any indication that this may lead to changes in your legislation or regulation regarding poker?	7. Are there any special developments to report with regard to poker in your jurisdiction, for instance with regard to research enforcement or prosecution?
Spain (Catalonia)							
Sweden	- yes	- casinos Only in the four casinos operated by the fully governmental-owned gaming company AB Svenska Spel	Illegal poker-clubs are frequent and widely spread in Sweden. They are operated openly and are organized in a national association for poker.	- yes, namely: almost all poker-clubs were founded in the spring of 2004. As I see many of them are sponsored by well-known on-line poker companies.	- yes (25 – 40)	- no	- yes, namely: National Gaming Board has in the autumn of 2006 focused on poker-clubs. A few of them have been searched by the police and their managers are expected to be prosecuted in the following months.
Switzerland	- yes	It is legal to <i>play</i> poker anywhere, but only the casinos are allowed to <i>organize</i> poker.	- yes, some problems	- yes, namely: about since six months the questions on poker have suddenly increased strikingly.	we do not know.	- no	- no

	1. Is poker considered a game of chance in your jurisdiction?	2. Where is it legal to play poker in your jurisdiction?	3. Is there any illegal poker in your jurisdiction and if yes, how serious would you say it is?	4. Do you have any indication that poker has become more popular in the last year?	5. Would you say that poker is especially popular with certain age groups?	6. If poker has become more popular, is there any indication that this may lead to changes in your legislation or regulation regarding poker?	7. Are there any special developments to report with regard to poker in your jurisdiction, for instance with regard to research enforcement or prosecution?
UK (Great Britain)	- under discussion It is regarded as a game of chance and skill combined: our law defines games which combine chance with skill as 'gaming' and regulates them as such.	- casinos - card rooms/clubs - the Internet - (at home) with friends or family In all of these places as long as they acquire relevant licenses and/or operate within statutory provisions.	- yes, some problems	- yes, namely an increase in televised poker, increased play on Internet, increase in play in clubs and pubs and increase in applications for 'card room' licenses.	- yes (15 – 25) - yes (25 – 40)	- no. We have just passed a new law. That treats poker in a similar way to other games.	- yes, namely the prosecution of a club accused of illegally operating poker and new guidance issued and police interest in poker in pubs.
UK (Alderney)	Chance and skill combined = chance	- casinos NO - card rooms/clubs NO - the Internet YES; if the gaming server is located in the jurisdiction it must be operated under a license. - (at home) with friends or family NO as a gambling activity	- no NONE identified	- yes, namely: Trade data and license applications	- no No proprietary insight; licensee data indicates 25-40 age group target	- yes, namely: Development of specific guidelines for control of a poker room in the jurisdiction	- yes, namely: See 6

	1. Is poker considered a game of chance in your jurisdiction?	2. Where is it legal to play poker in your jurisdiction?	3. Is there any illegal poker in your jurisdiction and if yes, how serious would you say it is?	4. Do you have any indication that poker has become more popular in the last year?	5. Would you say that poker is especially popular with certain age groups?	6. If poker has become more popular, is there any indication that this may lead to changes in your legislation or regulation regarding poker?	7. Are there any special developments to report with regard to poker in your jurisdiction, for instance with regard to research enforcement or prosecution?
UK (Jersey)	- yes	- card rooms/clubs (for small stakes only) - (at home) with friends or family	- yes, but no concern (probably)	- no	- no (we have no evidence either way)	- yes, namely: Poker and card clubs will likely be included within our reformed Gambling Law in 2008	- no
UK (Isle of Man)	- under discussion due to the elements of perceived skill required	- casinos - the Internet - (at home) with friends or family	- no	- yes, namely: as a result of the internet has become very popular	- no	- yes, namely: maybe opened up to have specific licensed clubs	- no

BIJLAGE 3: POKERTERMEN

Aces up: Een combinatie van twee paar, waarvan een paar azen.

Action: Een fold, check, call, bet, of raise. In sommige situaties noemt men het weggeven van informatie over je hand ook een action. Een voorbeeld kan zijn, je kaarten laten zien aan het einde van het spel, of het aangeven van hoeveel kaarten je wilt krijgen bij de draw.

Add-on: De mogelijkheid in een toernooi om extra chips te kopen. Deze mogelijkheid is er meestal aan het einde van een 'rebuy'-periode.

Aggressive Action: Een inzet (bet) of verhoging (raise), welke meestal erg hoog is, waardoor het mogelijk is dat je de pot wint zonder showdown.

Aggressive Player: Een speler die meer bet en raist dan dat hij checkt en callt.

All Blue: Een Flush van schoppen of klaveren.

All-in: Een speler zet al zijn chips in.

All Pink: Een Flush van harten of ruiten.

Ante: Een, bij sommige spelvormen, verplichte inzet die voor aanvang van een spelronde door alle spelers wordt ingezet.

Back Door: Een hand die pas bij de laatste twee Community Cards wordt gemaakt, meestal een Back Door Flush of een Back Door Straight. Dit wordt ook wel runner-runner genoemd (bijv. runner-runner Straight).

Back Raise: Een herverhoging (Reraise) op een andere spelers verhoging (Raise).

Bad Beat: Het verliezen van een hand die een lagere kans had om te winnen.

Bet: Het plaatsen van een inzet.

Bet the Pot: Het plaatsen van een inzet, zo groot als de bestaande pot.

Belly-Buster: Een bijna complete straat waar in het midden nog een kaart mist.

Bijvoorbeeld A23-5.

Big Blind: Een verplichte inzet die ingezet wordt door de 2e speler links van de dealer (Button).

Blank: Een kaart die waarschijnlijk geen enkele speler zal helpen en dus geen gevaar vormt voor je hand.

Blind: Een verplichte inzet, die door een of meerdere spelers, voor aanvang van de spelronde, ingezet moet worden.

Bluff: Een inzet of raise met een hand die waarschijnlijk niet goed genoeg is om te winnen met als doel deze hand beter voor te doen komen.

Board: Al de kaarten, die open op de tafel worden gespeeld (Community Cards) bestaande uit de Flop, Turn en de River.

Bottom Pair: Het maken van een paar met de laagste kaart op tafel.

Burn: Bij het delen van de Flop, Turn en de River wordt de bovenste kaart verwijderd (verbrand). Dit is bedoeld om valsspelen door het merken van de kaarten tegen te gaan.

Button: Een hulpmiddel bij verschillende spelvormen (Texas Hold'em, Omaha), welke de laatste positie, ook wel dealer positie, aangeeft.

Buy-in: Het bedrag dat tenminste moet worden ingebracht om een spel of toernooi deel te nemen. Deze buy-in is vaak afhankelijk van de gehanteerde limieten.

Call: Het kijken van een bet geplaatst door een andere speler door dezelfde inzet te plaatsen. Je blijft actief in de hand.

Cap: Het maximaal aantal verhogingen per inzetronde. Komt vaak voor bij de inzetstructuur 'Limit'.

Chase: Het spelen van een hand die naar alle waarschijnlijkheid slechter is dan die van minimaal een van de andere spelers.

Check: Actief in de hand blijven zonder een inzet te plaatsen. Alleen mogelijk indien er nog niet is verhoogd.

Check-Raise: Het checken in de hoop dat een ander speler inzet, om hem vervolgens te verhogen.

Community Cards: De kaarten die open op tafel worden gespeeld en voor alle spelers gelden.

Connectors: Hole Cards die opeenvolgend zijn.

Continuation Bet: Een vorm van bluffen waarbij een speler in de vorige ronde heeft verhoogd en nu weer bet om een sterke hand te representen.

Cut-off: De positie direct rechts van de Button.

Dealer: Degene die de kaarten te schud en deelt, of degene die de Dealer Button voor zich heeft.

Dealer Button: Een fiche dat aangeeft welke speler in de positie van de deler zit. Zie ook 'Button'

Dealer's Choice: Een spelvariant waarbij de spelvorm per spelronde door de deler wordt gekozen.

Deck: Een set speelkaarten bestaande uit 52 kaarten. Bij sommige spelvormen zoals Ace-to-Five Lowball, wordt tevens de joker gebruikt.

Discard: In een draw game, de kaarten die je weggooit om ruimte te maken voor nieuwe kaarten. Of de kaarten welke je allemaal weggooit (muck).

Door Card: De eerste open gespeelde kaart bij Stud poker.

Down Cards: zie Hole Cards

Drawing Dead: Het wachten op een hand welke niet kan winnen, omdat iemand een betere combinatie in zijn handen heeft dan de hand waar jij op wacht.

Family Pot: Een hand waar alle spelers nog in zitten.

Fifth Street: De vijfde kaart die elke speler bij Stud poker gedeeld krijgt. Deze kaart wordt open gedeeld.

Flop: De eerste drie gemeenschappelijke kaarten die bij Texas Hold'em en Omaha gezamenlijk open op tafel worden gedeeld.

Flush: Een combinatie van vijf kaarten van dezelfde suit.

Flush Draw: Als je reeds (drie) of vier kaarten van dezelfde suit hebt en de vijfde kan nog vallen op de Turn of de River.

Fold: Je hand passen, niet meer actief deelnemen aan de hand.

Forced Bet: De inzet bij 7 Card Stud, die verplicht gezet moet worden door de speler met de laagste open gedeelde kaart om de inzetronde te openen.

Four-of-a-Kind: Een combinatie van vier kaarten met dezelfde waarde. Deze combinatie wordt ook wel 'Quads' of 'Carré' genoemd.

Fourth Street: De vierde kaart die iedere speler bij Stud poker gedeeld krijgt. Deze kaart wordt open gedeeld.

Free Card: Als er in een ronde niet ingezet wordt kunnen de actieve spelers de volgende kaart 'gratis' zien.

Freeze Out: Een toernooivorm die slechts een inkoopmoment kent.

Full House: Een combinatie van drie kaarten van dezelfde waarde plus een paar.

Hand: (1) Een speler zijn persoonlijke (gesloten) kaarten. (2) De vijf kaarten welke samen de combinatie maken. (3) Één poker ronde (spel, game, deal).

Heads Up: Slechts twee spelers die de hand spelen.

High Card: Indien geen van overgebleven spelers bij de showdown een combinatie kunnen maken. Wint de speler met de hoogste kaart.

Hole Cards: Kaarten die dicht worden gedeeld. Ook wel Down Cards genoemd.

Kicker: De extra kaart, welke onderdeel is van je combinatie van vijf kaarten, die gebruikt wordt om de winnaar te bepalen bij gelijkspel.

Limit: Een inzetstructuur waarbij de verhogingen gebonden zijn een vooraf afgesproken maximum.

Lowball: Een spelvariant waarbij de laagste hand wint.

Mainpot: De pot waar, anders dan de Side Pot, alle actieve spelers aanspraak op kunnen maken.

Muck: Zie fold, daarnaast is het de stapel waar alle gefolde kaarten verzameld worden.

No Limit: Inzetstructuur waarbij geen limieten zijn gesteld aan de inzetten en verhogingen.

Nuts: De best mogelijke combinatie die gemaakt kan worden in de spelronde.

Omaha: Een spelvariant waarbij iedere speler vier Hole Cards gedeeld krijgt. Vervolgens volgt, evenals bij Texas Hold'em, de Flop, de Turn en de River. Bij het maken van een combinatie is de speler verplicht twee Hole Cards te gebruiken en drie Board Cards.

Open Ended Straight: Vier opeenvolgende kaarten waarmee aan beide kanten een Straight gemaakt kan worden.

Overcard: Een Hole Card die een hogere waarde heeft dan een van de Board Cards.

Overpair: Een Pocket Pair, dat hoger is dan de hoogste Board Card.

Pair: Een combinatie van twee kaarten van dezelfde waarde.

Pass: zie Fold.

Pocket Pair: Je Hole Cards vormen een paar.

Pot Limit: Een inzetstructuur waarbij de verhogingen maximaal gelijk zijn aan de bestaande pot plus, indien van toepassing, je eigen call.

Raise: Het verhogen van iemands bet.

Rebuy: De mogelijkheid in een toernooi om gedurende een vooraf afgesproken periode nogmaals chips in te kopen indien de spelers geen chips meer heeft.

Reraise: Het verhogen van iemands raise.

River: De vijfde en laatste gemeenschappelijke kaart die bij Texas Hold'em en Omaha open op tafel wordt gedeeld.

Royal Flush: De hoogst mogelijke combinatie. 5 opeenvolgende kaarten (Straight) met als hoogste een aas allemaal van dezelfde 'suit' (Flush).

Running Pair: De laatste Board Cards (Turn en de River) vormen een paar.

Satellite: Een toernooi waarbij plaatsbewijzen voor een groot toernooi gewonnen kunnen worden.

Semi-Bluff: Een inzet (Bet of Raise) plaatsen met een hand die nog niks waard is, maar wel kan verbeteren tot de winnende hand.

Set: Een Three-of-a-kind gemaakt door een Pocket Pair en een Board Card, wordt ook wel een Set genoemd.

Showdown: Het einde van een spelronde. Indien meerdere spelers nog actief in de hand zijn, wordt door middel van de showdown bepaald welke speler heeft gewonnen.

Side Pot: Alle inzetten die uitgaan boven het bedrag dat de speler met het minst aantal fiches heeft ingezet (All-in), wordt in een side pot geplaatst. Op deze wijze kunnen nog actieve spelers die niet All-in zijn gegaan nogmaals verhogen. De speler die All-in is gegaan maakt geen aanspraak op deze side pot. Er kan sprake zijn van meerdere Side Pots.

Sixth Street: De zesde kaart die iedere speler bij Stud poker gedeeld krijgt. Deze kaart wordt open gedeeld.

Seventh Street: De zevende en laatste kaart die iedere speler bij Stud poker gedeeld krijgt. Deze kaart wordt dicht gedeeld.

Small Blind: Een verplichte inzet die ingezet wordt door de speler direct links van de dealer (Button).

Split Pot: Indien twee of meer spelers exact dezelfde combinatie hebben bij de showdown wordt de pot gedeeld.

Stack: Het aantal chips dat een speler heeft.

Steal: Een poging om de pot te winnen door te bluffen.

Straight: Een combinatie van 5 opeenvolgende kaarten.

Straight Flush: Een combinatie van 5 opeenvolgende kaarten (Straight) allemaal van gelijke 'suit' (Flush).

Suited: Kaarten van dezelfde suit (schoppen, harten, klaveren en ruiten).

Suited connectors: Hole Cards die opeenvolgend en van dezelfde suit zijn.

Texas Hold'em: Een van de meest populaire spelvormen. Ga naar spelvormen voor de uitleg.

Third Street: De eerste deelronde bij Stud poker waarin iedere speler twee dichte en een open kaart gedeeld krijgt.

Three of a Kind: Een combinatie van drie kaarten met dezelfde waarde, ook wel Trips genoemd.

Tight Game: Een spelsituatie waar altijd weinig spelers in de hand zitten.

Top Pair: Het maken van een paar met de hoogste kaart die op de board aanwezig is.

Turn: De vierde gemeenschappelijke kaart die bij Texas Hold'em en Omaha open op tafel wordt gedeeld.

Two Pair: Een combinatie van twee paar.

Under the Gun: De positie direct links van de Big Blind. De speler in deze positie is tijdens de eerste inzetronde het eerste aan de beurt. In de rondes die volgen is telkens de small blind als eerste aan de beurt.

BIJLAGE 4: RESPONDENTEN

De heer S. Aboikoni	Novadic-Kentron
De heer F. Bergmann	Holland Casino
De heer I. Houben	
Mevrouw A. Ho -A-Sjoe	
Mevrouw N. Lamberts	
Mevrouw M. L. Overto	
De heer R. van Binsbergen	Gemeente Amsterdam
Mevrouw A.C. Kobben	
De heer J. Bouwmeester	Belastingdienst
Mevrouw A. van Breeden	Gemeente Leeuwarden
Mevrouw J. Cosijn	Stichting AGOG Nederland
De heer T. Horst	
De heer T. van Gestel	Stichting Nederlandse PokerBond
De heer M. Paulen	
De heer R. Kerssemakers	Jellinekkliniek
Mevrouw D. Mahn	Bureau Gokhulpverlening
De heer H. van Tellingen	Politie Leeuwarden
Mevrouw K. Waanders	Ministerie van Justitie
De heer P. de Wolf	Koninklijke Horeca Nederland
De heer X	Organisator illegaal pokertoernooi